

การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ การสร้างทักษะผู้ประกอบการของกลุ่มครูผู้สอน สำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยในประเทศไทย ในบริบทการศึกษา นอก
ระบบ (Non-formal education)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2563

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ รศ.ดร.ณัฐวุฒิ พิมพา อาจารย์ประจำวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล อย่างสูงในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์อาจารย์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาในการทำงานวิจัยนี้ตั้งแต่ต้น ตลอดจนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.ชนพล วีราสา, ดร.วรพงษ์ จันยังยืน และอาจารย์ท่านอื่นๆที่ไม่ได้กล่าวนามที่ให้คำปรึกษาในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของงานวิจัย ชื่นนี้

ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ที่สละเวลาเอื้อเฟื้อข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่งานวิจัยนี้ รวมถึงให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ หากงานวิจัยนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้จัดทำขอน้อมรับไว้ด้วยความเต็มใจและขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

สุดฉกาจ สุดแก้ว
ผู้วิจัย

ชื่อโครงการ การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ การสร้างทักษะผู้ประกอบการของกลุ่มครูผู้สอน
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยในประเทศไทย ในบริบทการศึกษา นอก
ระบบ (Non-formal education)

**A Study of the Entrepreneur Professional Skill Learning of the Office of non-formal
education and informal education in the non-formal context of Thailand**

สุคนทาก สุคนแก้ว 6050383

กจ.ม.

คณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนพล วีราสา, Ph.D., รองศาสตราจารย์ฉัฐ
วุฒิ พิมพา, Ph.D., วรพงษ์ จันยังยี่น, D.B.A.

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีโดยเฉพาะการเปิดเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนไทยไม่มากนักน้อยซึ่งการเปลี่ยนแปลงในระดับภูมิภาคที่เกิดขึ้นย่อมเป็นไปตามกลไกของระบบเศรษฐกิจ จึงทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนทั้งในด้านการสร้างงานสร้างอาชีพ และสร้างโอกาสให้แก่ผู้ประกอบการรายย่อยในระดับชุมชน มีความจำเป็นต้องปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมใหม่ๆที่มีการแข่งขันมากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันการส่งเสริมการสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการในประเทศไทยได้รับการสนับสนุนอย่างแพร่หลายทั้งในส่วน of ภาครัฐและภาคเอกชนที่มีการสนับสนุนและให้แหล่งเงินทุนในการเริ่มต้นและประกอบกิจการธุรกิจ ดังนั้นการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนในการเป็นผู้ประกอบการถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการศึกษาและนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในระดับประเทศสำหรับประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกมีผลทำให้คนไทยและสังคมไทย ต้องปรับตัวให้ทันกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงดังที่ได้กล่าวมา ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้คนเผชิญการเปลี่ยนแปลงคือ การพัฒนาทักษะและการสนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อให้มีทักษะในการประกอบอาชีพ และการสร้างคุณค่าสิ่งใหม่ๆให้กับ สังคม ชุมชนและระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งเป็น

การเพิ่มศักยภาพการแข่งขันใน โลกสมัยใหม่ ดังนั้นสิ่งแรกที่ควรสนับสนุนให้เกิดขึ้นในประเทศไทยอีกด้านหนึ่ง คือ การพัฒนาคนให้มีศักยภาพในการสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมกันพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศให้ก้าวหน้าและเทียบเท่าอารยประเทศที่ได้พัฒนาแล้ว

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการหารูปแบบการเรียนการสอนทักษะที่สำคัญในการเป็นผู้ประกอบการ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย (กศน.) ในประเทศไทย ในบริบทการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) โดยใช้เครื่องมือหลักคือการสัมภาษณ์เชิงการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนในการศึกษานอกระบบจากพื้นที่ ทุกภูมิภาคในประเทศไทยจำนวน 2 กลุ่ม โดยคิดรวมเป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ 8 ตัวอย่าง ของหน่วยงานการศึกษานอกหลักสูตรและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Directed Content Analysis) การจัดข้อมูลให้เป็นระบบ และใช้วิธีบรรยายเชื่อมโยงกับสิ่งที่ศึกษา ทำการสังเคราะห์ ค้นหาแบบแผนและตีความข้อมูล ที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมา รายงานการศึกษาที่เป็นแนวทางเพื่อใช้ในการวางแผนและออกแบบการสนับสนุนการเรียนการสอน ในการสร้างทักษะผู้ประกอบการในบริบทการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) ให้ผู้เรียน ได้มีทักษะความเป็นผู้ประกอบการ โดยอ้างอิงข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในการลงพื้นที่จริง

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนรู้/ ทักษะผู้ประกอบการ/ การศึกษานอกระบบ

66 หน้า

Abstract

At present, Thailand has changed in terms of the economic, social, cultural and technological, especially the cooperation of the ASEAN Economic Community (AEC), which has effect on the way of life of Thai people. According to the mechanism of the economy, thus enabling economic development at the community level in terms of job creation, career creation and create opportunities for small entrepreneurs at the community level. It is necessary to adapt to new and more competitive situations and environments, at the same time, the promotion of entrepreneurship skills-building in Thailand has been widely promoted in both the public and private sectors with supporting and funding to start up and operate a business. Therefore, promoting and supporting the teaching and learning of entrepreneurship is an integral part of the educational development and policy of economic as well as industrial development at the national level for Thailand. The key factors that will help people face change are skills development and teaching as well as learning to support the skills in occupation to create new values for society, communities and the economy, including the increasing competitiveness in the modern world. Therefore, the first thing that should be encouraged to emerge in Thailand is to develop the people to have a potential in entrepreneurial skills in order to jointly develop the country's economic system to be advance and be equivalent to the developed civilized country.

This research aimed to find a model for teaching and learning important skills in entrepreneurship for the office of the Non-formal and informal education in Thailand, especially in the context of Non-formal education by applying the main tool of research that is the focus group interview with the sample size including instructor in non-formal education from the all area regions in Thailand, totaling 2 groups, including 8 examples of important informants of extracurricular and informal education organizations (NFE) by using directed content analysis systematically and use a lecture method connected with what was studied synthesis to find patterns and interpret data. The researcher has gathered guided-study reports for planning and designing teaching as well as learning support in building entrepreneurial skills in the context of non-formal education to enable students to acquire entrepreneurial skills referring to the data obtained from research in actual field trips.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	๗
บทคัดย่อ	๘
สารบัญ	๑๑
สารบัญตาราง	๑๒
สารบัญรูปภาพ	๑๓
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	5
1.3 ขอบเขตงานวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 นิยามการศึกษานอกระบบ	7
2.2 แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ที่ทักษะ	9
2.2.1 แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning)	9
2.2.2 แนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The Twenty-First Century Skills)	10
2.3 แนวคิดทฤษฎีฐานทรัพยากร	12
2.4 แนวคิดทฤษฎีระบบเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (KNOWLEDGE-BASED ECONOMY)	13
2.5 นิยามและทักษะผู้ประกอบการ	15
2.5.1 นิยามผู้ประกอบการ	15
2.5.2 ทักษะผู้ประกอบการ	16
2.5.3 แนวคิดการศึกษาทักษะผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Education)	18
2.5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	30
3.1 รูปแบบการวิจัย	30
3.2 แหล่งข้อมูล	31
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	31
3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	32
3.6 จริยธรรมการวิจัย (RESEARCH ETHICS)	33
บทที่ 4 ผลการวิจัย	35
4.1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์และข้อมูลทั่วไป	35
4.2 ผลการวิจัย	36
4.2.1 รูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการในบริบทการศึกษานอกระบบ	36
4.2.2 ประเภทของทักษะและความรู้การเป็นผู้ประกอบการในบริบท Non-formal Education	40
4.2.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในบริบท Non-formal Education	42
4.3 สรุปผลการวิจัย	43
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	45
5.1 อภิปรายผลการวิจัยและสรุปผลการวิจัย	45
5.1.1 ประเภทของทักษะที่มีความสำคัญในการเป็นผู้ประกอบการ	45
5.1.2 รูปแบบในการเรียนรู้ทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ	48
5.2 ข้อจำกัดงานวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	50
บรรณานุกรม	51
ภาคผนวก	54
ประวัติผู้วิจัย	66

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 ตารางสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
4.1 ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่างประชากร	35

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพ	หน้า
1.1 แสดงตาราง การจัดอันดับ National Entrepreneurship Context Index (NECI) 2018/2019 (Global Entrepreneurship Monitor Report 2018/2019)	3
1.2 แสดงคะแนนของประเทศไทยจากเกณฑ์การประเมินทั้ง 12 หัวข้อของ National Entrepreneurship Context Index (NECI) 2018/2019 (Global Entrepreneurship Monitor Report 2018/2019)	3
1.3 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	5
2.1 แสดงองค์ประกอบหลักของทักษะที่สำคัญในการเป็นผู้ประกอบการ	18
2.2 แนวคิดการศึกษาทักษะผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Education)	18
4.1 แสดงกรอบแนวคิดของผลที่ได้จากการทำวิจัย	44
5.1 แสดงองค์ประกอบในการสร้างทักษะผู้ประกอบการ (The process of Entrepreneurial learning: Aconceptual framework) ตามแนวคิดของ Diamanto Politis	50

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

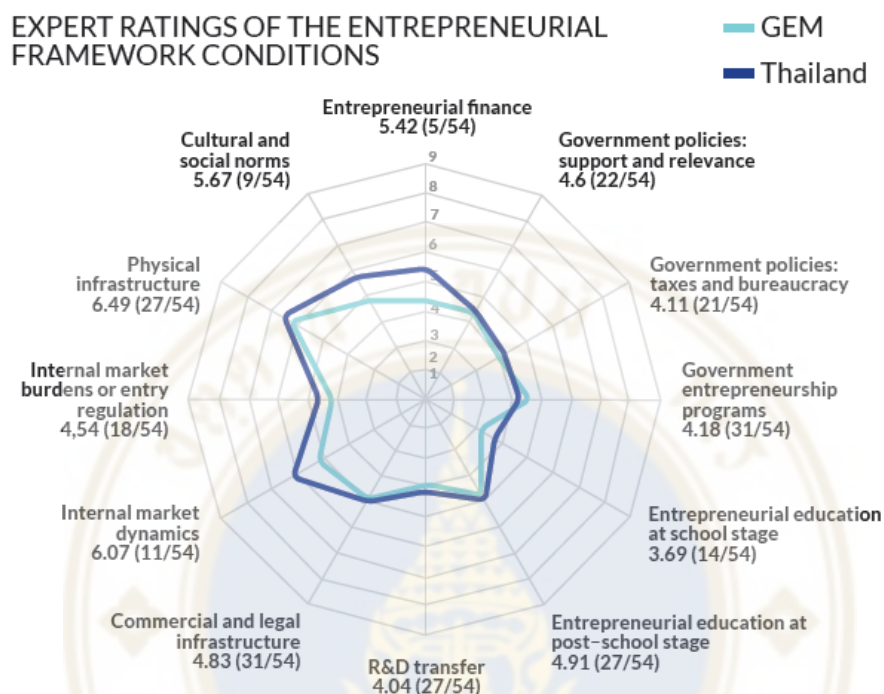
กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกมีผลทำให้คนไทยและสังคมไทย ต้องปรับตัวให้ทันกับสภาวะการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้านตามบริบทของโลก ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้คนเผชิญการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือ คุณภาพของการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญ ในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในโลกสมัยใหม่ ดังนั้นสิ่งแรกที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้นในประเทศไทยคือ การพัฒนาคนให้มีศักยภาพในระดับสากล เพื่อร่วมกันพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าและเทียบเท่าอารยประเทศได้ การพัฒนาระบบเศรษฐกิจในระดับชุมชนทั้งในด้านการสร้างงานสร้างอาชีพ และสร้างโอกาสให้แก่ผู้ประกอบการรายย่อยในระดับชุมชนจึงมีความจำเป็นต้องปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมใหม่ ๆ ที่มีการแข่งขันมากยิ่งขึ้น โดยปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การขยายตัวทางสังคมในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ได้แผ่ขยายออกไปอย่างกว้างขวาง องค์ความรู้และวิทยาการใหม่ๆ ล้วนเกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-based Economy) ทำให้ประชากรเกิดความต้องการในการแสวงหาความรู้ ทั้งรูปแบบจากการศึกษาในระบบ(ชั้นเรียน) การเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพและการประกอบกิจการส่วนบุคคลหรือครอบครัว อีกทั้งประเทศไทยยังเป็นประเทศที่เอื้อต่อการประกอบกิจการและการดำเนินธุรกิจตามนโยบายการสนับสนุนการสร้างผู้ประกอบการตามแผนการส่งเสริม SME ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564) และเป็นประเทศที่ได้รับคะแนนด้านการส่งเสริมผู้ประกอบการตามการชี้วัดของดัชนี GEI (Global Entrepreneurship Index) อยู่ในอันดับที่ 54 ของโลกและมี คะแนนในส่วน ของ GEI อยู่ที่ 33.5 (Global Entrepreneurship Index power by GEDI 2019) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับผู้ประกอบการระดับโลกที่ใช้ชื่อว่า Global Entrepreneurship Monitor ในปี ค.ศ. 2018 ถึง ค.ศ. 2019 (GEM 2018/2019 Global Report) ที่ประเทศไทยมีคะแนนในเรื่องของ NECI (National Entrepreneurship Context Index) อยู่ใน อันดับที่ 15 จาก 54 ที่ได้มีการสำรวจโดยมีคะแนน อยู่ที่ 5.5

จากคะแนนรวม 10 คะแนน โดยรายละเอียดดังแสดงในรูปที่ 1.1 รูปแสดงตารางจัดอันดับ NECI Index 2018/2019 และรูปที่ 1.2 แสดงเกณฑ์ที่ใช้ประเมินในการชี้วัดทั้ง 12 เกณฑ์

Table 1: National Entrepreneurship Context Index (NECI) rankings and scores for 54 Economies

Income Level	REGION	Economy	NECI Rank	NECI Score (out of 10)
high income	Middle East and Africa	Qatar	1	6.7
low income	East and South Asia	Indonesia	2	6.6
high income	Europe and North America	Netherlands	3	6.5
high income	East and South Asia	Taiwan	4	6.3
low income	East and South Asia	India	5	6.2
high income	Europe and North America	United States	6	6.0
high income	Middle East and Africa	United Arab Emirates	7	5.9
high income	Europe and North America	Luxembourg	8	5.7
high income	Europe and North America	Switzerland	9	5.7
high income	Europe and North America	France	10	5.6
middle income	East and South Asia	China	11	5.6
high income	Europe and North America	Canada	12	5.5
high income	Europe and North America	Austria	13	5.5
high income	East and South Asia	Republic of Korea	14	5.5
middle income	East and South Asia	Thailand	15	5.5
high income	Europe and North America	Spain	16	5.4
high income	Europe and North America	Ireland	17	5.4
high income	Europe and North America	Sweden	18	5.4
high income	Europe and North America	Germany	19	5.4
high income	East and South Asia	Japan	20	5.3
high income	Latin America and the Caribbean	Argentina	21	5.2
high income	Europe and North America	Latvia	22	5.2
middle income	Latin America and the Caribbean	Mexico	23	5.2
high income	Europe and North America	Poland	24	5.2
high income	Europe and North America	Slovenia	25	5.2
high income	Latin America and the Caribbean	Chile	26	5.1
high income	Europe and North America	Cyprus	27	5.1
high income	Middle East and Africa	Israel	28	5.1
middle income	Europe and North America	Turkey	29	5.1
high income	Europe and North America	United Kingdom	30	4.9
middle income	Europe and North America	Kazakhstan	31	4.9
middle income	Latin America and the Caribbean	Colombia	32	4.8
high income	Latin America and the Caribbean	Uruguay	33	4.7
low income	Middle East and Africa	Egypt	34	4.7
middle income	Middle East and Africa	Lebanon	35	4.7
middle income	Europe and North America	Bulgaria	36	4.7
middle income	Europe and North America	Russian Federation	37	4.6
middle income	Latin America and the Caribbean	Dominican Republic	38	4.6
middle income	Latin America and the Caribbean	Peru	39	4.5
high income	Europe and North America	Italy	40	4.5
high income	Middle East and Africa	Saudi Arabia	41	4.4
high income	Europe and North America	Greece	42	4.3
high income	Europe and North America	Slovak Republic	43	4.3
middle income	Latin America and the Caribbean	Guatemala	44	4.3
low income	Middle East and Africa	Sudan	45	4.3
middle income	Middle East and Africa	Iran	46	4.3
low income	Middle East and Africa	Morocco	47	4.3
middle income	Latin America and the Caribbean	Brazil	48	4.2
low income	Middle East and Africa	Madagascar	49	4.1
low income	Middle East and Africa	Angola	50	4.1
high income	Latin America and the Caribbean	Puerto Rico	51	4.1
high income	Latin America and the Caribbean	Panama	52	4.0
high income	Europe and North America	Croatia	53	3.8
low income	Middle East and Africa	Mozambique	54	3.2

รูปที่ 1.1 รูปแสดงตาราง การจัดอันดับ National Entrepreneurship Context Index (NECI) 2018/2019 (Global Entrepreneurship Monitor Report 2018/2019)

รูปที่ 1.2 รูปแสดงคะแนนของประเทศไทยจากเกณฑ์การประเมินทั้ง 12 หัวข้อของ National Entrepreneurship Context Index (NECI) 2018/2019 (Global Entrepreneurship Monitor Report 2018/2019)

การศึกษานอกระบบเกิดขึ้นครั้งแรกใน ปี ค.ศ. 1967 ในการประชุมของ UNESCO เรื่อง The World Educational Crisis ซึ่งได้นิยามการศึกษานอกระบบ หมายถึง "การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ แต่นอกกรอบของการจัดการศึกษาในระบบ โรงเรียนปกติ โดยมุ่งบริการให้คนกลุ่ม ต่างๆ ของประชากร ทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และเด็ก" โดยเน้นการเรียนรู้ (Learning) แต่ในปัจจุบันการศึกษานอกระบบคือ กระบวนการจัดการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ทั้งที่เป็นทัศนคติ ทักษะ และความรู้ ซึ่งทำได้ยืดหยุ่นกว่าการเรียนในระบบโรงเรียนทั่วไป สมรรถนะที่เกิดจากการศึกษานอกระบบมี ตั้งแต่ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ไข ความขัดแย้งการแลกเปลี่ยน วัฒนธรรม การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหาพร้อมกัน การสร้างความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบและความมี วินัย การศึกษานอกระบบยุคใหม่จึงเน้นการเรียนรู้และสมรรถนะ (Learning and Competency)

(จรวยพร ธรณินทร์, 2550) การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาระบบโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้พัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะอ่อนตัวให้ผู้เรียนมีความสะดวกเลือกเรียนได้หลายวิธี จึงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างมาก การศึกษานอกโรงเรียนมีความหมายครอบคลุมถึงมวลประสบการณ์การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลได้รับจากการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติการเรียนรู้จากสังคม และการเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีได้อยู่ในระบบโรงเรียนปกติ ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกฝนอาชีพ หรือการพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่องตามที่ตนสนใจ (อาชญาญา รัตนอุบล 2542 : 1)

ประกอบกับในปัจจุบันผู้ที่ได้เข้ามาทำการศึกษาในการศึกษานอกระบบโดยส่วนมากเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพและกิจการในวิสาหกิจระดับชุมชนในการหาเลี้ยงชีพให้กับตนเองและครอบครัว ดังนั้นการส่งเสริมการศึกษาด้านทักษะผู้ประกอบการในบริบทการศึกษานอกหลักสูตรจึงเป็นการช่วยสนับสนุนและส่งเสริมผู้ที่อยู่ในบริบทการศึกษาดังกล่าวนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนากิจการและวิชาชีพของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาด้านทักษะผู้ประกอบการถือว่ามีมีความสำคัญในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการศึกษาและนโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมทั้งเศรษฐกิจในระดับประเทศการศึกษาด้านทักษะผู้ประกอบการ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยช่วยเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคล กลุ่มบุคคล ซึ่งเป็นกำลังสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างความเจริญก้าวหน้าของชุมชน สังคม และประเทศชาติอย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความสนใจที่ต้องการศึกษา องค์ประกอบของทักษะที่ใช้ในการเรียน การสอน การสร้างทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ ในบริบทของการศึกษานอกหลักสูตร การศึกษา (Non-formal Education) ในบริบทการศึกษานอกโรงเรียนและตามอัธยาศัย โดยสามารถนำแนวทางในการเรียน การสอน ทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ นำไปใช้ในการพัฒนาสร้างทักษะอาชีพ หรือสร้างคุณค่าใหม่ๆ ให้กับสังคม ชุมชน รวมถึงคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และช่วยส่งเสริมการเติบโตในระบบเศรษฐกิจโดยเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพและช่วยทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

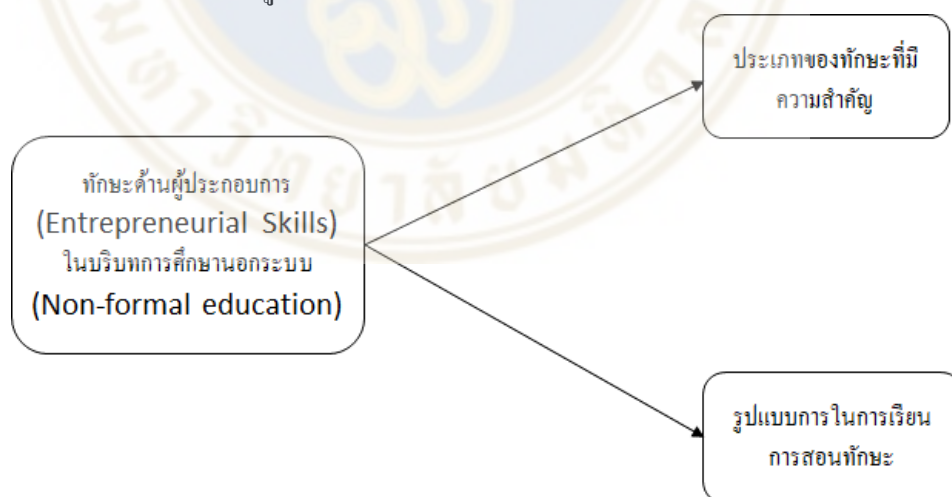
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2.1 ศึกษาถึงรูปแบบ การเรียน การสอนที่มีความสำคัญในการสร้างทักษะผู้ประกอบการ ในบริบทการศึกษา นอกระบบ (Non-formal Education)

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุน ให้เกิดการสร้างทักษะผู้ประกอบการ ในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย(กศน.)ในประเทศไทย ในบริบทการศึกษา นอกระบบ (Non-formal Education)

1.3 ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งเน้นให้เกิดความเข้าใจ ทักษะที่มีความสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการ ในบริบทของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย (กศน.) ในประเทศไทยในแนวทางการศึกษานอกระบบ (Non-formal education) โดยทำการศึกษาในกลุ่มครูผู้สอนที่ทำการสอนในด้านการพัฒนาอาชีพ ที่มีความรู้และประสบการณ์จากการสอนตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป พร้อมทั้งเป็นตัวแทนครูในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทย ที่ได้เข้าร่วมอบรมหลักสูตรการพัฒนาทักษะการสื่อสารจากคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยการจัดการมhitล ในช่วงเดือน พฤษภาคม 2562 โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดงตามรูปที่ 1.3

รูปที่ 1.3 รูปแสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ ทักษะที่มีความสำคัญในการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะ การสร้างอาชีพและประกอบกิจการ รวมถึงการสร้างคุณค่าใหม่ๆให้กับตนเอง ชุมชนและสังคมในบริบทการศึกษานอกหลักสูตร

1.4.2 เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ การพัฒนาการเรียนการสอนในการสร้างทักษะผู้ประกอบการ ในกลุ่มการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) รวมถึงเพื่อเพิ่มโอกาสในการพัฒนาการประกอบอาชีพในบริบทการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education)

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 นิยามการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education)

การศึกษานอกระบบหรือ Non-formal Education (NFE) ได้เกิดขึ้นครั้งแรกใน ปี ค.ศ. 1967 ในการประชุมของ UNESCO เรื่อง The World Educational Crisis ซึ่งได้นิยามการศึกษานอกระบบ หมายถึง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แต่ นอกกรอบของการจัดการศึกษาในระบบ โรงเรียนปกติ โดยมุ่งบริการให้คนกลุ่มต่างๆ ของประชากร ทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และเด็ก โดยเน้นการเรียนรู้ (Learning) แต่ในปัจจุบันการศึกษานอกระบบคือ กระบวนการจัดการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน ทั้งที่เป็นทัศนคติ ทักษะ และความรู้ซึ่งทำได้ยืดหยุ่นกว่าการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนทั่วไป สมรรถนะที่เกิดจากการศึกษานอกระบบมีตั้งแต่ทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ไข ความขัดแย้งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหาาร่วมกัน การสร้างความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบและความมีวินัย การศึกษานอกระบบยุคใหม่จึงเน้นการเรียนรู้และสมรรถนะ (Learning and Competency) (จรวัยพร ธรณินทร์, 2550)

การศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการศึกษามุ่งจัดให้กลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาชีวิตและสังคม โดยมีหลักการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่ยังมีโอกาสพลาดหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ ฝึกทักษะ ปลูกฝังเจตคติที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และการประกอบสัมมาชีพ อีกทั้งสามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการต่าง ๆ ที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุขตามควร แก่อัตภาพ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2538)

งานด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนหมายถึง การจัดการกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนอกระบบโรงเรียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ชัดเจน กิจกรรมการศึกษาดังกล่าว มีทั้งที่จัดกิจกรรมโดยเอกเทศ และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่น หน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนนั้น เป็นทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยตรง และหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนชุมชนที่อาศัย การศึกษาเป็นเครื่องมือนำไปสู่วัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคม ในทางทฤษฎีจึงได้นับเนื่องเอาการศึกษานอกโรงเรียนเป็นระบบหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต ที่มีส่วนเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นและต่อเนื่องกับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ทำให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นความหวังของวงการการศึกษา และเป็นกลไกที่สำคัญของรัฐในการพัฒนาคุณภาพของคนส่วนใหญ่ใน

ประเทศไทยได้ การศึกษานอกระบบ โรงเรียนจึงถือเป็นกระบวนการของการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งมีภารกิจสำคัญที่จะต้องให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามมาตรฐานของสังคมที่เป็นสิทธิที่คนทุกคนพึงได้รับการศึกษา นอกจากนี้ยังจะต้องได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่องจากการศึกษาขั้นพื้นฐานของชีวิต เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพของตน (กองส่งเสริมปฏิบัติการ , 2541)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 15 การศึกษานอกระบบ หมายถึง การศึกษาซึ่งจัดขึ้นนอกระบบปกติ ที่จัดให้กับประชาชนทุกเพศทุกวัย ไม่มีการจำกัดพื้นฐาน การศึกษาอาชีพประสบการณ์หรือความสนใจ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในด้าน พื้นฐานแก่การดำรงชีวิต ความรู้ทางด้านทักษะ การประกอบอาชีพและความรู้ด้านอื่น ๆ เพื่อเป็น พื้นฐานในการดำรงชีวิต การจัดการศึกษามีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการ จัดการศึกษาระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเงื่อนไข การสำเร็จการศึกษา โดย เนื้อหาและหลักสูตร จะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน แต่ละคน มาตรา 4 ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ระบุว่า การศึกษานอกระบบ หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและ วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรม ที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัด ระดับผลการเรียนรู้

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) เป็นการศึกษาที่มีความ ยืดหยุ่นและหลากหลายรูปแบบ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุและสถานที่โดยมุ่งหมายให้เป็นการศึกษาเพื่อ พัฒนา คุณภาพมนุษย์ มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน สื่อ การวัดผลและ ประเมินผลที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจแบ่งได้ 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ ประเภทความรู้พื้นฐานสายสามัญประเภทความรู้และทักษะอาชีพ และประเภท ข้อมูลความรู้ ทั่วไป (ธรรมวิสิทกุล, 2551)

2.1.1 หลักการของการศึกษานอกระบบ

2.1.1.1. เน้นความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาการกระจายโอกาสทาง การศึกษาให้ครอบคลุมและทั่วถึง

2.1.1.2. ส่งเสริมการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความยืดหยุ่นในเรื่อง กฎเกณฑ์ ระเบียบต่าง ๆ

2.1.1.3. จัดการศึกษาให้สนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้เรียนรู้ในสิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิต

2.1.1.4. จัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอนมิได้จำกัดเฉพาะครู อาจจะเป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานหรือจากท้องถิ่น

การศึกษานอกระบบ เป็นกระบวนการจัดการศึกษาให้ผู้พลาดโอกาสเรียนจากระบบการศึกษาปกติ หรือผู้ต้องการพัฒนาตนเอง ได้รับการเรียนรู้ โดยเน้นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงได้รับดังกล่าว ส่งผลให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตได้อย่างแท้จริง เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่กว้างขวางและเป็นไปในอัตราที่รวดเร็ว อันจะส่งผลให้ประเทศมีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาโดยรวมเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะเป็นการพัฒนาที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาโดยมุ่งเน้นให้คนมีคุณธรรมนำความรู้ อันจะเป็นสะพานทอดนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาต่อไป (ธรรมะวิสิกุล, 2552)

2.2 แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ทักษะ

2.2.1 แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning)

การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการศึกษาตลอดชีวิต เป็นคำที่มีความหมายที่แตกต่างกันอยู่บ้าง โดยคำว่า การเรียนรู้ (Learning) และคำว่า “การศึกษา”(Education) ซึ่งความหมายของการเรียนรู้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดจากประสบการณ์ ซึ่งพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นอาจเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ ส่วนคำว่า การศึกษา จะหมายถึงเฉพาะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นไปในทางที่ดีและสังคมให้การยอมรับเท่านั้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่มีการผสมผสานกันสองมิติ คือ มิติแนวตั้ง เป็นมิติที่มองว่าบุคคลควรได้รับการศึกษาทุกช่วงเวลาตลอดชีวิตของเขา การศึกษาในโรงเรียนเป็นเพียงช่วงหนึ่งของชีวิตเท่านั้นจึงไม่เพียงพอที่จะครอบคลุมความต้องการของชีวิตทั้งหมดได้ ช่วงชีวิตที่ยาวนานที่สุดของบุคคลคือหลังจากออกจากโรงเรียนไปแล้ว ดังนั้น การศึกษาหรือการเรียนรู้จากภายนอกโรงเรียนจึงมีความสำคัญแก่บุคคลมาก และควรจะใช้วิธีการที่หลากหลาย ส่วนมิติแนวนอนนั้นเป็นมิติที่มองว่าการศึกษากับชีวิตเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน การศึกษาและการเรียนรู้ควรจะประสานกันหลายๆ ส่วน ทั้งในโรงเรียนและแหล่ง

การเรียนรู้อื่นๆ โดยมีทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งแหล่งการเรียนรู้ควรจะเป็นลักษณะของเครือข่ายที่ผสมผสานรูปแบบและแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่ในชุมชนและควรมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับความหมายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 ในมาตรา 4 ที่ระบุว่า “การศึกษาตลอดชีวิต” ว่าเป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ไชยยะ, ศิริบรรณพิทักษ์, & สุเมตติกุล, 2558)

ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง การจัดการศึกษาที่ต้องครอบคลุม การเรียนรู้ เพื่อรู้ การเรียนเพื่อปฏิบัติ ได้จริง การเรียนเพื่อที่จะอยู่ร่วมกันและการเรียนรู้เพื่อชีวิต สถาบันส่งเสริมและพัฒนา นวัตกรรมการเรียนรู้ (2556) ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) ว่า หมายถึง การจัดการกระบวนการทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบของการศึกษาในระบบ โรงเรียน (Formal Education) การศึกษานอกระบบ โรงเรียน (Non - Formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ ด้วยตนเอง (Self- directed Learning) มุ่งพัฒนาบุคคลให้สามารถพัฒนาตนเอง และปรับตนเองให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของ สังคมการเมืองและเศรษฐกิจของโลก การศึกษาตลอดชีวิตจะต้องมีลักษณะที่ยืดหยุ่น ในด้านเวลา สถานที่ เนื้อหา และเทคนิคการเรียนการสอน ตลอดจนการเรียนรู้มีหลายรูปแบบและหลายวิธีการ จากความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปความหมายได้ว่า การศึกษาตลอดชีวิต เป็นกระบวนการศึกษาที่มีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคล ในรูปแบบของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต ของบุคคลตั้งแต่ เกิดจนตาย เพื่อมุ่งให้บุคคลได้พัฒนาตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาต่อเนื่องไปให้เต็มศักยภาพ โดย บุคคลนั้นจะต้องมี แรงจูงใจที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (ดามี, 2557)

2.2.2 แนวคิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The Twenty-First Century Skills)

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากในอดีตมาก มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่างๆ จากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวก มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศ สังคมและชุมชน มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงของความรู้และข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต Whitehead (1931) อธิบายว่า ในอดีตช่วงอายุของคนคนหนึ่งอาจมีเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงให้พบเห็นน้อย ต่างจากในปัจจุบันที่ในช่วงอายุคนคนหนึ่งมีเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมเกิดขึ้นมากมาย วิถีชีวิตและการทำงานใน

ศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากอดีต มีความเปิดกว้าง ยอมรับ และให้ความสำคัญกับข้อมูลความรู้ และข่าวสารที่หลากหลาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้คนในศตวรรษนี้จึงไม่สามารถใช้ความรู้และทักษะบางอย่างในอดีตมาแก้ปัญหาในปัจจุบันได้ดี การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงไม่ใช่กระบวนการถ่ายทอดความรู้ แต่คือการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้คน นั่นเอง ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย

2.2.1.1 ทักษะพื้นฐานในการรู้หนังสือ ได้แก่ สามารถค้นคว้า ไล่หาความรู้จากทรัพยากรการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านการอ่านออกเขียนได้ การคิดคำนวณ การใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ การเงิน สังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น

2.2.1.2 ทักษะการคิด ได้แก่ สามารถใช้เหตุผลและความคิดในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ประเมินค่า คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างดี เป็นต้น

2.2.1.3 ทักษะการทำงาน ได้แก่ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นทีม แสดงภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี ริเริ่มงานและดูแลตนเองได้อดทนและขยันทำงานหนัก สร้างหุ้นส่วนธุรกิจ เป็นต้น

2.2.1.4 ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ สามารถรับรู้ เข้าใจการใช้และการจัดการสื่อสารสนเทศ เปิดใจรับสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเท่าทัน สามารถบริหารจัดการเทคโนโลยี เรียนรู้เทคนิควิทยาการต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เป็นต้น

2.2.1.5 ทักษะการใช้ชีวิต ได้แก่ สามารถแสวงหาความรู้ นำตนเองในการเรียนรู้ได้ มีความมั่นใจในตัวเอง กระตือรือร้นในความรู้ เป็นผู้ผลิต มุ่งความเป็นเลิศ สามารถดำรงชีวิตด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เป็นพลเมืองที่ดี รู้และเคารพกติกา มีระเบียบวินัย คำนึงถึงสังคม คิดถึงภาพรวมโลก มีคุณธรรม ยึดมั่นในสันติธรรม มีความเป็นไทย เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และแบ่งปันประสบการณ์ เป็นต้น

การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ควรมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคนในฐานะพลเมืองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอย่างสมดุล มีทักษะจำเป็นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมแรงบันดาลใจให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย การเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการรังสรรค์สิ่งใหม่ๆ การเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวม และการเรียนรู้เพื่อการนำไปปฏิบัติ มุ่งสร้างการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พึ่งพาตนเองได้ และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งนี้ หลักสูตรและวิธีการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรจัดให้ผู้เรียนได้

เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มิใช่การจดจำเนื้อหาวิชา เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากความ ต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงและต่อยอดความรู้ นั้นได้ด้วยตนเอง ผู้สอนต้องสามารถสร้างและออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศ เกื้อหนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย การเชื่อมโยงความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชน และสังคมโดยรวม จัดการเรียนรู้ผ่านบริบทความเป็นจริง และการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือ และแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (จรุงเกียรติกุล, 2561)

2.3 แนวคิดทฤษฎีฐานทรัพยากร (Resource Base View)

มีพื้นฐานมาจากแนวคิดที่เรียกว่า Endogenous Growth หรือ “การเติบโตขององค์กรนั้น จะต้องมาจากการจัดการเชิงกลยุทธ์ในด้านทรัพยากรของผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการ แข่งขัน” โดยผู้ประกอบการควรมองหาโอกาสทางธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่ จากการเปลี่ยนแปลงทาง เทคโนโลยีที่ต้องเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน และนำมา ซึ่งความสามารถในการแข่งขันทรัพยากรและความสามารถหลักขององค์กร เกิดการพัฒนา ผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แบ่งออกเป็น ทรัพยากรที่มีตัวตน เช่น อุปกรณ์วัตถุดิบ เป็นต้น ส่วนทรัพยากรที่ไม่มีตัวตน ซึ่งเป็นทรัพย์สินทาง ความรู้ที่สำคัญและสร้างมูลค่าให้กิจการ เช่น ทักษะ ความรู้ เป็นต้น ทฤษฎีฐานทรัพยากรจึงเป็น ทฤษฎีที่ให้ความสำคัญหรือมุ่งเน้นที่ทรัพยากร (resources) และความสามารถในการจัดการกับ ทรัพยากร (capabilities) ภายในองค์กร ที่ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้้องค์กรมีประสิทธิภาพในการ สร้างความได้เปรียบของการแข่งขันในยุคสังคมเศรษฐกิจ ฐานความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงในระดับ บุคคล องค์กร และระดับโลก ซึ่งมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ องค์กรจึงต้องเรียนรู้ความสัมพันธ์ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วกว่าคู่แข่ง โดยการ พิจารณาทรัพยากรภายในองค์กรที่ถือเป็นจุดอ่อนหรือจุดแข็ง และใช้ทรัพยากรที่เป็นจุดแข็ง ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและความต้องการตามสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ที่ถือเป็นโอกาส หรืออุปสรรค และแก้ไขหรือปรับปรุงทรัพยากรที่เป็นจุดอ่อนขององค์กร (ดร.ทก.ปฐพร, 2016)

ทฤษฎีฐานทรัพยากรถูกนำมาใช้กำหนดนโยบายทางธุรกิจขององค์กรและเป็นมุมมองใน การค้นหาทรัพยากรภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดย มองที่แหล่งทรัพยากร (resources) และความสามารถ (capabilities) โดยอาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สินทรัพย์ที่เป็นรูปธรรม คือ ทรัพยากรที่มีตัวตนหรือมองเห็นได้และจับต้องได้ (tangible resources) เป็นสินทรัพย์ที่ทำได้ง่ายโดยทั่วไปและอ้างอิงกับสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์หมุนเวียนขององค์กร

ที่เป็นที่มีอยู่ เช่น ที่ดิน อาคาร โรงงาน ทุนทางด้านเครื่องจักร การเงิน กายภาพ บุคลากร และ เทคโนโลยี เป็นต้น ส่วนสินทรัพย์ที่เป็นนามธรรม (intangible) คือ ทรัพยากรที่ไม่มีตัวตน หรือมองไม่เห็นและจับต้องไม่ได้ และยากจะประเมินคุณค่า (intangible resources) ไม่มีสถานะทางกายภาพ แต่องค์การเป็นเจ้าของ เช่น ความเชื่อใจและความภักดีของลูกค้า ประสบการณ์ด้านการผลิต ความ เป็นผู้นำทางด้านเทคโนโลยี ชื่อเสียง ทุนด้านองค์การ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ และ ความลับทางการค้า เป็นต้น หากองค์กรต้องการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ควร สร้างทรัพยากรหลักที่แตกต่าง (heterogeneous) ได้แก่ ทักษะ ความสามารถ และเป็นทรัพยากรที่ หายาก ไม่เคลื่อนย้ายได้ง่าย ได้แก่ เครื่องหมายการค้า กระบวนการทำงาน ความรู้ หรือทรัพย์สิน ทางปัญญา เป็นต้น (Weerawardena & Mort, 2012)

ทฤษฎีฐานทรัพยากร (Resource-Based View of the Firm: RBV) คือความได้เปรียบในการ แข่งขันขององค์กร ที่มีการทำให้ทรัพยากรให้ เกิดคุณค่า ซึ่งแนวคิดฐาน ทรัพยากรนั้นมุ่งความเป็น หนึ่งเดียว (Unique) ของทรัพยากร แนวคิดที่ว่าทรัพยากรนั้นจะต้องมีคุณลักษณะ 4 ประการ คือ มี คุณค่า หายาก ลอกเลียนแบบไม่ได้ และทดแทนไม่ได้ ในปัจจุบันแนวคิดฐานทรัพยากรกลายเป็น การ จัดการกลยุทธ์ที่ได้รับความนิยมอย่างมากเพราะองค์กรที่มีทรัพยากร (Resource) และ ความสามารถ (Capability) ที่มีความพิเศษเหนือกว่าแข่งขันจะสามารถนำองค์กร ไปสู่ความสำเร็จ ในการดำเนินธุรกิจ สำหรับความสามารถ (Capability) เป็น ส่วนหนึ่งของการทำให้ทรัพยากรเกิด คุณค่า ซึ่งเป็นความเข้มแข็งและสิ่งที่ยาก สำหรับคู่แข่ง ดังนั้นองค์กรหลายๆ องค์กรพยายาม เปลี่ยนแปลงและใช้กลยุทธ์ ฐานทรัพยากร ในการแข่งขันทางการตลาดระดับโลก (นิรุษา ศิริวิรัชกุล, 2560)

ความสัมพันธ์ทฤษฎีฐานทรัพยากรและทักษะความเป็นผู้ประกอบการได้เริ่มมีความสำคัญ มากยิ่งขึ้นเนื่องจากผู้ประกอบการมีทรัพยากรที่ค่อนข้างจำกัดดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดการกับ ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเหมาะสมกับโอกาสในการที่จะจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้ ผลลัพธ์ที่ได้นั้นตอบสนองกับความต้องการของตลาดอย่างเป็นไปตามความคาดหมาย (Alvarez & Busenitz, 2016)

2.4 แนวคิดทฤษฎีระบบเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-based Economy)

ความรู้เคยเป็นสมบัติของมวลมนุษยชาติโดยรวม ผู้ค้นพบความรู้ และนวัตกรรมเป็นคน แรก จะได้รับเกียรติและบันทึกไว้ให้คนรุ่นหลัง แต่ปัจจุบันความรู้ และเทคโนโลยีได้กลายเป็น

สินค้าจึงเกิดมีธุรกิจความรู้และอุตสาหกรรมความรู้ผู้ค้นพบคือ ผู้ลงทุนทำการวิจัยที่ทำให้เกิดความรู้และนวัตกรรม จะสงวนสิทธิ์และผลประโยชน์จากสิ่งที่ค้นพบมีการต่อรองค้าขายองค์ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี มีกฎหมายคุ้มครองและสามารถติดตามเอาผิดกับผู้ละเมิดความรู้ได้จึงกลายเป็นสินค้าที่ซื้อขายราคาแพง ที่มีบทบาทในกาสร้าง ความมั่งคั่งและกลายเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้กับผู้ค้นพบได้ ดังนั้นทรัพยากรความรู้ จึงกลายเป็นหัวใจของคนทำธุรกิจในยุคต่อไป การผลิตและบริการจะเน้น การใช้หัวมากกว่าแรงงานราคาสินค้าจะตัดสินด้วยความรู้ที่ใส่ลงไป และการขายจะไม่เน้นราคาถูกหรือมุ่งแต่ลดต้นทุนการผลิตเท่านั้น ระบบเศรษฐกิจที่มาจาก การผลิตและการกระจายสินค้าและบริการโดยอาศัยความรู้ ที่เป็นตัวขับเคลื่อนหลักนี้เรียกกันว่า เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) ซึ่งทรัพย์สินความรู้นี้มักเรียกกันว่า ทุนทางปัญญา หน่วยงานใดที่มีการจัดการความรู้ ระบบสารสนเทศที่ดีและมีประสิทธิภาพจะสามารถใช้ประโยชน์จากทุนทางปัญญาของตนที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ (จำปีเรือง & วัฒนาร, 2553)

เศรษฐกิจบนฐานความรู้ที่มี จิตความสามารถในการแข่งขันและมีศักยภาพมากที่สุดในโลกสามารถที่จะสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนพร้อมไปกับการมีงานทำที่มากขึ้นและดีขึ้น และมีความเป็นเอกภาพทางสังคมมากยิ่งขึ้น (กุสุมาวดี, 2010)

ผู้ประกอบการคือบุคคลที่นำเสนอ สินค้า บริการ รวมถึงเทคโนโลยีใหม่ๆเป็นผู้ที่สามารถนำการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม ความรู้ถือว่าเป็นปัจจัยหลักในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและสิ่งใหม่ๆและเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาให้เกิดการสร้างสรรค์ดังกล่าว โดยหลักๆมีองค์กรดังนี้คือ สถาบันการศึกษาในฐานะที่ เป็นผู้พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ องค์กรของภาครัฐในฐานะที่ เป็นผู้สนับสนุนและผู้ประกอบการกิจการที่สร้างสรรค์นวัตกรรม ดังนั้นผู้ประกอบการจึงมีความเชื่อมโยงกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในฐานะที่ เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมหลักในการเปลี่ยนแปลงแนวคิดไปสู่โอกาสทางเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการทำหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญสำหรับการเจริญก้าวหน้าทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยการปรับปรุงความสามารถในการผลิตและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุผลดังกล่าวความร่วมมือกันของผู้มีส่วนร่วมและเชื่อมโยงระหว่างกันจึงมีความจำเป็นในการกระจายความรู้สำหรับเศรษฐกิจบนฐานความรู้ (KRUIA, 2013)

2.5 นิยามและทักษะผู้ประกอบการ

2.5.1 นิยามผู้ประกอบการ

นิยามผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่ค้นพบความต้องการของตลาด และดำเนินธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด โดยต้อง เผชิญกับความเสี่ยง มีแรงกระตุ้นผลักดันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนวัตกรรม และ ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ (Longenecker, Moore, Petty, & Palich, 2006)

ชาร์มา และ คริสแมน (Sharma & Chrisman, 1999) ได้ให้ความหมายของผู้ประกอบการคือ บุคคลที่สามารถนำเสนอสิ่งใหม่ๆ โดยการผสมผสานสินค้า กระบวนการตลาด รูปแบบองค์กรหรือ แหล่งผู้ผลิตสินค้า นอกจากนี้ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้สร้างกระบวนการของการกำหนดโอกาสทางการตลาด และความสามารถในการใช้ทรัพยากรให้สอดคล้องกับโอกาสและสร้างข้อผูกพันทั้ง ทางด้านการปฏิบัติและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผลกำไรในระยะยาว (Sergiu Rusu, 2012)

ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่มีโอกาส และผลประโยชน์ในธุรกิจ โดยเป็นผู้มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการเงิน การจัดการวัตถุดิบและการเผชิญกับความเสี่ยงในการริเริ่ม หรือดำเนินธุรกิจ โดยได้ระบุลักษณะพฤติกรรมของผู้ประกอบการ ดังนี้

2.5.1.1.1 มีความคิดสร้างสรรค์ (Creation) มีการริเริ่มดำเนินธุรกิจใหม่

2.5.1.1.2 มีการสร้างนวัตกรรม (Innovation) มีการผลิตสินค้าใหม่รวมถึงกระบวนการดำเนินธุรกิจ การตลาดและการจัดการองค์กรด้วยกระบวนการใหม่ๆ

2.5.1.1.3 มีความสามารถในการบริหารความเสี่ยง (Risk management) ผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจจะต้องมีความรับผิดชอบต่อความเสี่ยงอันเกิดจากการขาดทุน หรือความล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจ (อะทะวงษา, 2556)

2.5.1.1.4 มีความสามารถในการบริหารงานทั่วไป (General management) ผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจจะต้องมีแนวทางในการดำเนินธุรกิจและจัดสรรทรัพยากรต่างๆของธุรกิจให้มีความเหมาะสม

2.5.1.1.5 มีความมุ่งมั่นในประสิทธิภาพ (Performance intention) ผู้ประกอบการ หรือเจ้าของธุรกิจ จะต้องมีความคาดหวังในผลกำไร หรือระดับการเจริญเติบโตของธุรกิจ (อะทะวงษา, 2556)

ผู้ประกอบการ หมายถึงผู้รวบรวมปัจจัยในการผลิต ได้แก่ ที่ดิน ทุน แรงงาน มาร่วมดำเนินการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ถือเป็นความสามารถในการประกอบการ (entrepreneurial ability) หรือการรวบรวมปัจจัยในการผลิตทั้งหลายมาผลิตสินค้าและบริการ โดยผู้ประกอบการ จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับการผลิต สามารถคาดคะเนแนวโน้มความต้องการของผู้บริโภคและกำลังการผลิตในอนาคตได้ นอกจากนี้ ยังต้องเป็นผู้ตัดสินใจว่า จะผลิตอะไร ปริมาณเท่าใด ใช้เทคนิคการผลิตแบบใด ผลิตแล้วจำหน่ายแก่ใคร ราคาต่อหน่วยเป็นเท่าใด จึงจะได้ผลตอบแทนสูงสุด ผู้ประกอบการจะต้องยอมรับการเสี่ยงในธุรกิจของตน ผลตอบแทนที่ผู้ประกอบการได้รับอยู่ในรูปของกำไร (profit) หรืออาจจะขาดทุน ผู้ประกอบการ อาจจะเป็นหน่วยงาน บริษัท ห้างร้าน หรือเอกชนเพียงคนเดียวก็ได้ ผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาและสร้างความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจสูง ส่วนใหญ่มาจากการริเริ่มของผู้ประกอบการ (ดร.ทศ.ปฐุพร, 2016)

2.5.2 ทักษะผู้ประกอบการ

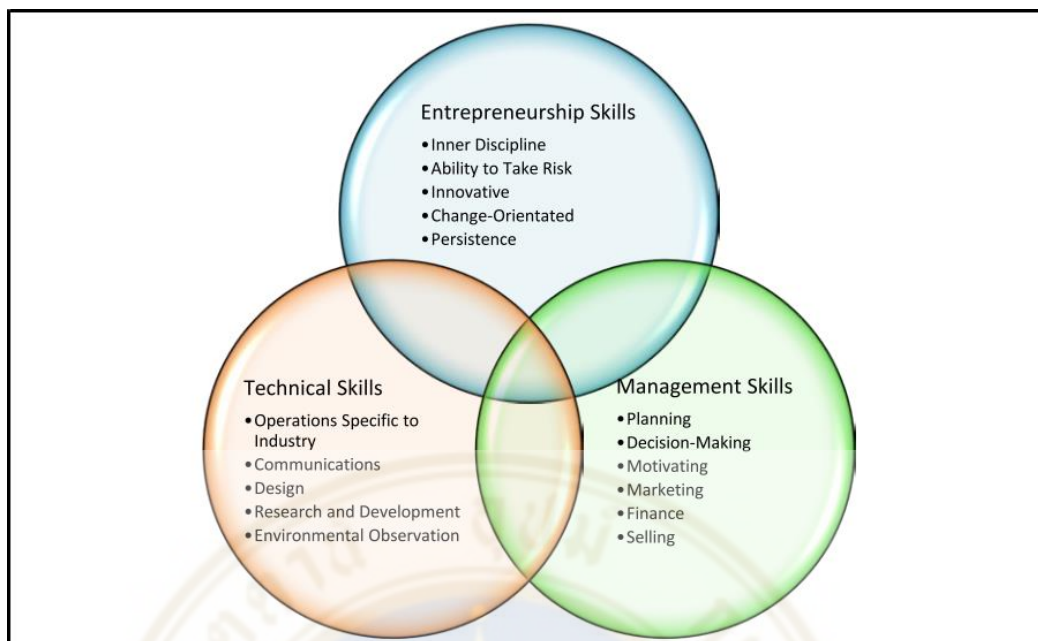
ทักษะการเป็นผู้ประกอบการหมายถึง การดำเนินกิจกรรม หรือการมีความรู้ ในการที่จะสร้างธุรกิจหรือดำเนินกิจการให้ประสบความสำเร็จ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการถูกพิจารณา จากรูปแบบที่เฉพาะและคุณลักษณะที่มีคุณภาพในด้านการประกอบกิจการ การดำเนินงานให้สำเร็จ ในการศึกษาทักษะดังกล่าว จะกล่าวถึงความเป็นไปได้ในการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ คุณลักษณะ ในการดำเนินงานการประกอบกิจการ การทำงานร่วมกัน ระหว่างสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ซึ่งทฤษฎีเรื่องของ แนวคิดทฤษฎีฐานทรัพยากรจะเข้ามามีบทบาทอย่างมาก ในการอธิบายคุณประโยชน์ ของความสามารถของผู้ประกอบการต่อทักษะในการเป็นผู้ประกอบการในการที่จะฝึกปฏิบัติ และมีความรู้ในการก่อให้เกิดคุณลักษณะในองค์กร เช่นการสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันจากการใช้ ทรัพยากรที่ทำให้ลอกเลียนแบบได้ยาก (Abdullah Al Mamun, 2019)

แนวคิดของการเป็นผู้ประกอบการที่ดี จากที่ได้มีการศึกษามาก่อนนี้ มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง learn on the job ซึ่งองค์ประกอบในการเรียนรู้ การเป็นผู้ประกอบการ ได้มีการสรุปแนวคิดที่แตกต่างกันออกไป โดยส่วนมากจะมุ่งเน้นในเรื่อง การเรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ Adaptive learning และการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจากสถานการณ์จริง learning by doing (Pittaway, Huxtable-Thomas, & Hannon, 2018)

เมื่อกล่าวถึงทักษะผู้ประกอบการในบริบทของการศึกษาจะมีความคิดหลากหลาย แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญ บ้างอาจกล่าวว่าผู้ที่เรียนหรือศึกษาในหลักสูตรอาจหมายถึงผู้ที่ถูกกระตุ้นให้สร้าง ธุรกิจหรือบริษัทของตนเอง ซึ่งอาจดูเป็นนิยามที่ค่อนข้างถูกมองให้แคบและค่อนข้างจำกัดมาก จนเกินไป แต่ยังมีอีกหลายมุมมอง ที่มองว่าไม่จำกัดอยู่แค่ที่การสร้างองค์กรหรือบริษัท แต่ยังมีมองไปถึงการทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ มองหาและมุ่งไปยังโอกาสใหม่ๆ มีการทำงาน แบบเชิงรุกเพื่อสามารถควบคุมสถานการณ์และโอกาสที่เกิดขึ้นรวมทั้ง สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ (Lackéus, 2015)

ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกี่ยวข้องกับความสามารถในกระบวนการบ่งชี้ถึงโอกาส รวมถึงการสร้างสรรค์โอกาสและความสามารถในการหาหรือระดมทุนจากโอกาสที่ได้พบ จนสามารถพัฒนาและนำไปดำเนิน จนออกมาเป็นแผนธุรกิจเพื่อให้โอกาสที่ได้พบเจอนั้นเกิดขึ้นมา และนำมาสร้างเป็นธุรกิจได้จริง นอกจากนี้ยังมีหลักฐานที่ปรากฏได้ว่ามีปัจจัยเชิงบวกที่มีความสัมพันธ์ระหว่างทักษะความเป็นผู้ประกอบการกับการประสบความสำเร็จในธุรกิจ ซึ่งทักษะ การเป็นผู้ประกอบการนี้สามารถที่จะมีการสอนและเรียนรู้ได้ โดยวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่สุดคือ การพัฒนาทักษะผู้ประกอบการผ่าน การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงผ่านการพัฒนาการทำงานที่ เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในการทำธุรกิจจริง (Johnson, Snowden, Mukhuty, Fletcher, & Williams, 2015)

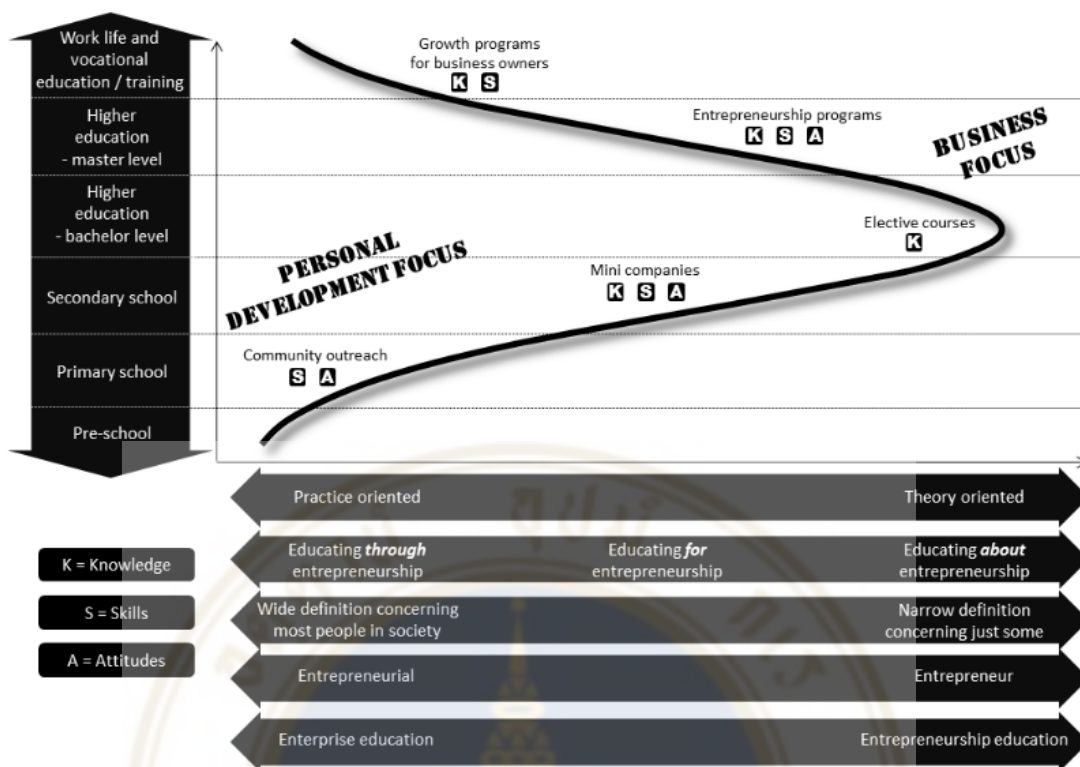
เมื่อพิจารณาผลงานที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่ต้องการสำหรับผู้ประกอบการ ภาพรวมที่สามารถ สรุปได้โดยย่อแสดงใน ภาพที่.. ได้แสดงส่วนที่มีความสำคัญของผู้ที่ได้ศึกษา ได้นำเสนอส่วน หลักๆที่สำคัญของทักษะการเป็นผู้ประกอบการ โดยทักษะดังกล่าวสามารถแบ่งออกมาเป็นกลุ่มๆได้ 3 กลุ่มหลัก คือ ทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship skills) ทักษะในเชิงเทคนิค (Technical skills) และทักษะการจัดการ (Management skills) ระดับในการศึกษาหรือการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาทักษะดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับปัจจัยในด้านทุนมนุษย์ ได้แก่ ทุนทางด้านปัญญา ทุนทางด้าน สังคม ทุนทางอารมณ์ ที่อาจจะมียู่ในของผู้ประกอบการเองก่อนที่เริ่มดำเนินการในเส้นทางของ การเป็นผู้ประกอบการ แท้จริงแล้วอาจจะมีการกล่าวได้ว่าการพัฒนาทักษะเหล่านี้อาจจะก่อให้เกิด ความสามารถในการประกอบกิจการในตัวบุคคลที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพในตนเองได้ในอนาคต ไม่ ว่าบุคคลเหล่านั้นจะเป็นผู้ประกอบการ หรือไม่ก็ตาม (Cooney, 2012)

ภาพที่ 2.1 การแสดงองค์ประกอบหลักของทักษะที่สำคัญในการเป็นผู้ประกอบการ
ที่มา: Entrepreneurship Skills for Growth-Orientated Businesses (Cooney, 2012)

2.5.3 แนวคิดการศึกษาทักษะผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Education)

คำศัพท์ที่พบเห็นได้ในการเรียนรู้ทักษะผู้ประกอบการคือ การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพทางธุรกิจ (Enterprise Education) และการศึกษาการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship education) โดยคำว่า Enterprise Education มักพบในประเทศ กลุ่มประเทศ สหราชอาณาจักร โดยมีกานิยามและคำจำกัดความที่ค่อนข้างกว้างขวางโดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาตัวบุคคล กรอบความคิด (Mindset) ทักษะและความสามารถ (Skills and abilities) ในทางตรงกันข้ามคำว่า Entrepreneurship education มีคำจำกัดความในเชิงของการมุ่งเน้นไปที่การจัดตั้งบริษัทของตนเอง (Venture) หรือการเป็นนายจ้างของตนเอง (Self-employed) ซึ่งมักจะใช้ในประเทศแถบสหรัฐอเมริกา โดยภายหลังเพื่อป้องกันการเกิดความสับสนจึงได้เปลี่ยนมาใช้คำว่า การศึกษาด้านผู้ประกอบการ Entrepreneurial Education ซึ่งจะเป็นการรวมความหมายทั้งของคำว่า Enterprise และ Entrepreneurship education โดยนิยามและความหมาย รวมถึงระดับในการศึกษาด้านผู้ประกอบการ (Entrepreneurial education) แสดงได้ดังภาพที่ 2.2 ที่อธิบายภาพรวมและคำจำกัดความ รวมทั้งความหมายของระดับในการศึกษาทักษะผู้ประกอบการที่มีการใช้อย่างกว้างขวางในทวีปยุโรปและอเมริกา รวมถึงความพยายามที่จะมีการส่งเสริมและปลูกฝังทักษะด้านผู้ประกอบการตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นในวัยเรียน (Lackéus, 2015)

ภาพที่ 2.2 การอธิบายภาพรวมและนิยามความหมายของคำว่า Entrepreneurial Education ที่มา: Entrepreneurship in Education what, why, when, how (Lackéus, 2015)

ในภาคของการศึกษาคำว่า การศึกษาด้านผู้ประกอบการ และการประกอบกิจการได้ชี้ให้เห็นว่า ได้มีมุมมองที่แตกต่างกัน สองมุมมองอย่างเห็นได้ชัด คือ เป็นมุมมองที่กว้าง และอีกมุมมอง เป็นมุมมองที่แคบลงมา ตามที่แสดงให้เห็นในภาพที่ 2.2 ตามที่นิยามความหมายในมุมมองที่กว้างของผู้ประกอบการจะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาส่วนบุคคล การสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง การเป็นผู้คิดริเริ่ม รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายอย่างมีทิศทาง ในขณะที่นิยามความหมายที่แคบลงมาของผู้ประกอบการจะเกี่ยวข้องกับการหาโอกาส ในการสร้างและการพัฒนาธุรกิจ การทำธุรกิจของตนเอง การระดมทุนจัดตั้งบริษัท และทำให้บริษัทเจริญเติบโต (Lackéus, 2015)

2.5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เน้นไปที่แบบจำลองการสร้างการเรียนรู้ด้านผู้ประกอบการ ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนและช่วยส่งเสริมการศึกษา การสร้างทักษะของผู้ประกอบการ การจัดทำต้นแบบและการวิจัยในการสอนทักษะด้านผู้ประกอบการ รวมทั้งทักษะที่มีความสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจได้จนประสบความสำเร็จ

ตารางที่ 2.1 ตารางสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย(ปี)	ชื่องานวิจัย	รูปแบบการวิจัย/ สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย / ผลการศึกษา
Briga Hynes (1996)	Entrepreneurship education and training introducing entrepreneurship into non business disciplines	ศึกษารูปแบบ การศึกษาด้าน ผู้ประกอบการ ให้กับกลุ่มนักศึกษา ที่ไม่ได้เรียนในด้าน ธุรกิจ โดยมุ่งเน้น ไปที่กลุ่มนักศึกษา สาขา วิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ของ มหาวิทยาลัย University of Limerick	จากการศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง ดังกล่าวพบว่าการสนับสนุน หรือส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจ การศึกษาในด้านการเป็น ผู้ประกอบการ เพื่อให้เป็น ทางเลือกในการประกอบ อาชีพหลังจากสำเร็จการศึกษา ยังไม่ได้มีการส่งเสริมหรือ สนับสนุนอย่างดีหรือมาก เท่าที่ควร โดยในอนาคตผู้ที่ วิจัยมองว่าควรมีการสนับสนุน ให้มากขึ้นหรือเพิ่มเติมมากกว่า ที่เป็นอยู่ โดยแยกประเภทของ การศึกษาซึ่งเน้นไปที่การวาง เนื้อหาหลักสูตรแบบมี โครงสร้าง ออกจากการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นไปที่การสร้างทักษะ และประสบการณ์ทำจริง
Diamanto Politis (2005)	The Process of Entrepreneurial Learning: A Conceptual Framework	ศึกษาเรื่องทฤษฎีที่ มีความทันสมัยและ ก้าวหน้าในการ เรียนรู้การเป็น ผู้ประกอบการ โดย การผสมผสาน ทฤษฎีรวมถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีอยู่ในช่วง	ผลงานการศึกษาได้ให้ข้อสรุป ว่ากระบวนการเรียนรู้ การเป็น ผู้ประกอบการต้องผ่านการ เรียนรู้จากประสบการณ์และ การทำธุรกิจจริง โดยเป็น กระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life long process) ตามที่ ความรู้ มีการเปลี่ยนแปลงไป อย่างต่อเนื่องและเปลี่ยน

ตารางที่ 2.1 ตารางสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้วิจัย(ปี)	ชื่องานวิจัย	รูปแบบการวิจัย/ สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย / ผลการศึกษา
		<p>ขณะนั้นเพื่อ กำหนดเป็นกรอบ ความคิดในการ อธิบาย กระบวนการเรียนรู้ การเป็น ผู้ประกอบการผ่าน กระบวนการเรียนรู้ จากประสบการณ์ โดยกำหนดเป็น กรอบความคิดใน การวิจัยและศึกษา ข้อมูลออกเป็น 3 องค์ประกอบหลัก ในกระบวนการ เรียนรู้การเป็น ผู้ประกอบการ ได้แก่ ประสบการณ์การ ทำงานของ ผู้ประกอบการ, กระบวนการในการ เปลี่ยนแปลงความรู้ รวมถึงความรู้ใน กระบวนการสร้าง ธุรกิจ</p>	<p>ตามประสบการณ์ใหม่ๆที่ เกิดขึ้น ดังนั้นการพัฒนา ความรู้ด้านผู้ประกอบการใน แง่ของส่วนบุคคลเป็น กระบวนการที่ใช้เวลาและ ค่อยๆสะสมความรู้เพิ่มขึ้น โดย ขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญและ ความชำนาญจากการประกอบ วิชาชีพ อีกความหมายคือ ความพยายามที่จะกระตุ้นการ สร้างผู้ประกอบการผ่าน กระบวนการเรียนรู้และศึกษา อย่างเป็นระบบไม่ได้ส่งผล กระทบโดยตรงต่อการพัฒนา ความรู้ด้านผู้ประกอบการ แต่ แนวทางในการศึกษาเป็นการ ช่วยผลักดันและกระตุ้นการ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์การ พัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์ การ คิดแบบลงลึกและพิจารณา ไตร่ตรองอย่างละเอียด ที่จะ ช่วยสร้างแรงกระตุ้น ในการ สร้างแรงบันดาลใจและ ความสามารถในการพัฒนา ความรู้การเป็นผู้ประกอบการ ผ่านการประกอบอาชีพ</p>

ตารางที่ 2.1 ตารางสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้วิจัย(ปี)	ชื่องานวิจัย	รูปแบบการวิจัย/ สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย / ผลการศึกษา
Janice Byrne, Olivier Toutain (2012)	Learning theories in entrepreneurship: new perspectives	ผู้ศึกษาได้ศึกษา บทความและ งานวิจัยที่ข้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ เกี่ยวกับ ผู้ประกอบการ ในช่วง 20 ปี เพื่อ นำมาประยุกต์ใช้ใน การเรียนรู้ การสอน กับผู้ใหญ่ โดยใช้ หลักทฤษฎีการเรียนรู้ได้แก่ พฤติกรรมนิยม (Behaviorist) ปัญญานิยม (cognitivist) การ สร้างสรรค์องค์ ความรู้ด้วยปัญญา (constructivist) และแนวคิดมนุษย นิยม (Humanist) เพื่อใช้วาง โครงสร้างในการ เรียนรู้ของ ผู้ประกอบการ	จากการศึกษาดังงานวิจัยและ ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการ เรียนรู้สามารถนำมา ประยุกต์ใช้เพื่อนำ หลักคิด ดังกล่าวมาวางเป็น โครงสร้าง หลักสูตรพื้นฐานในการเรียนรู้ การเป็นผู้ประกอบการได้ ดังนี้คือ 1. หลักของพฤติกรรม นิยม (Behaviorist) โดยอ้างอิง จากทฤษฎีของ Thorndike; Skinner; Pavlov โดยเป็นการ เรียนรู้การสังเกต พฤติกรรม ของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไป ตามแรงกระตุ้นของธรรมชาติ โดยเน้นไปที่การพัฒนา ความสามารถและทักษะ 2. มนุษยนิยม (Humanist) จาก ทฤษฎีของ Maslow; Rodgers การพัฒนา และการ เจริญเติบโตส่วนบุคคล มุ่งเน้น ที่แรงกระตุ้นในการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงมุมมอง ของตนเอง กำหนดแนวทาง การเรียนรู้ของตนเอง

ตารางที่ 2.1 ตารางสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้วิจัย(ปี)	ชื่องานวิจัย	รูปแบบการวิจัย/ สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย / ผลการศึกษา
			<p>3.ทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitivist) โดยอ้างอิงจาก Piaget; Kohler; Lewin โดยมุ่งเน้นไปที่การได้ ข้อมูลใหม่ และองค์ความรู้ใหม่ๆ โดยมี พื้นฐานจากประสบการณ์และ องค์ความรู้เดิม โดยเน้นไปที่ การเรียนรู้ และวิธีการเรียนรู้ 4. การสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วย ปัญญา (Constructivist) อ้างอิง จาก Dewey; Piaget; Rogoff; Candy; Vygotsky เน้นที่การ สร้างความหมายจากการเรียนรู้ การสร้างสรรค์องค์ความรู้ การ สร้างความรู้จากการแก้ปัญหา และการสนทนากลุ่ม</p>
Steve Johnson et al. (2015)	Entrepreneurship Skills: literature and policy review	เนื่องจากทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการ ดำเนินธุรกิจขนาด เล็ก โดยถึงแม้จะมี งานวิจัยที่มากมาย และหลากหลายแต่ งานวิจัยโดยทั่วไป จะกล่าวถึงทักษะ	ผลจากการวิจัยได้ทำการศึกษา นโยบายเกี่ยวกับการสนับสนุน ผู้ประกอบการ ในกลุ่ม 3 ประเทศผู้นำหลักได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศ สหรัฐอเมริกา และประเทศ แคนาดา โดยส่วนใหญ่จะ มุ่งเน้นการทักษะของ ผู้ประกอบการไปที่การ สนับสนุนนโยบายกับผู้ ประกอบธุรกิจขนาดกลางและ

ตารางที่ 2.1 ตารางสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้วิจัย(ปี)	ชื่องานวิจัย	รูปแบบการวิจัย/ สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย / ผลการศึกษา
		<p>ความเป็นผู้นำและ การจัดการแต่ยังไม่ มีงานวิจัยใด กล่าวถึงทักษะ ผู้ประกอบการ โดย เฉพาะเจาะจง งานวิจัยดังกล่าวจึง ต้องการศึกษาว่ามี ทักษะใดบ้างที่เป็น ทักษะของ ผู้ประกอบการ โดย เฉพาะที่แยกออกมา จากทักษะความเป็น ผู้นำ และทักษะการ จัดการ โดยอยู่บน พื้นฐานของการ ทบทวนงานวิจัย และนโยบาย เกี่ยวกับ ผู้ประกอบการเพื่อ นำเสนอแนะนโยบายใน ประเทศอังกฤษ</p>	<p>ขนาดเล็ก SME ซึ่งควร สนับสนุนและสร้างการเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์แบบกลุ่ม มากกว่าการเรียนรู้ในระบบ ของห้องเรียน นอกจากนี้ใน งานวิจัยยังชี้ให้เห็นอย่าง ชัดเจน ว่าทักษะของ ผู้ประกอบการที่สามารถแยก ออกจากทักษะ ความเป็นผู้นำ และทักษะการจัดการ ได้คือ ทักษะของผู้ประกอบการจะมี ความเกี่ยวข้องกับการมุ่งเน้น ไปที่ความสามารถในการบ่งชี้ และระบุโอกาสที่จะเกิดขึ้น ความสามารถในการจัดหารี ระดมทุนผ่านโอกาสที่ได้ระบุ ไป และความสามารถในการที่ จะทำแผนธุรกิจจากโอกาสที่ ได้ค้นพบให้เกิดขึ้นจริง</p>

ตารางที่ 2.1 ตารางสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้วิจัย(ปี)	ชื่องานวิจัย	รูปแบบการวิจัย/ สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย / ผลการศึกษา
Zhao cheng Zeng and Honig (2016)	How Should Entrepreneurship Be Taught to Students with Diverse Experience? A Set of Conceptual Models of Entrepreneurship Education	การศึกษามุ่งเน้นที่ การพัฒนา ต้นแบบแนวคิด ในทฤษฎีการเรียนรู้ การศึกษาด้าน ผู้ประกอบการที่ ควรใช้ในการเรียน การสอนให้กับ นักศึกษาในแต่ละ ระดับที่มี ประสบการณ์ที่ แตกต่างกันโดย ต้นแบบของ แนวคิดดังกล่าวถูก สร้างจากเทคนิค ในการศึกษาด้าน ผู้ประกอบการ เช่น การศึกษาผ่าน ประสบการณ์โดย ทำการศึกษาและ พัฒนาจาก 3 กลุ่ม นักศึกษาดังนี้ คือ	งานวิจัยดังกล่าวให้ความหมาย โดยนัยทั้งในทางปฏิบัติและ ในทางทฤษฎี ในเชิงของทฤษฎี ได้พิสูจน์พบว่า นักศึกษาด้าน ผู้ประกอบการไม่ควรได้รับการ ดูแลด้าน การศึกษาเชิงกลุ่มที่มี ลักษณะเหมือนกันเนื่องจากมี ระดับประสบการณ์ในการ เริ่มต้นธุรกิจที่แตกต่างกัน รวมถึงมีความต้องการจาก การศึกษาที่แตกต่างกัน ควรนำ ประสบการณ์และความต้องการ มาพิจารณาเพื่อนำเสนอรูปแบบ การศึกษที่แตกต่างกัน 3 รูปแบบ ตามกลุ่มของนักศึกษาได้แก่ กลุ่มที่มีประสบการณ์ด้าน ผู้ประกอบการ กลุ่มที่ไม่มี พื้นฐานด้านผู้ประกอบการ และ กลุ่มที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ หรือเริ่มต้นการเป็น ผู้ประกอบการ โดยการศึกษา ยังได้แนะนำเพิ่มเติมอีกว่า ควร

ตารางที่ 2.1 ตารางสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้วิจัย(ปี)	ชื่องานวิจัย	รูปแบบการวิจัย/ สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย / ผลการศึกษา
		<p>กลุ่มนักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์ด้านผู้ประกอบการ กลุ่มที่มีประสบการณ์ด้านผู้ประกอบการมาก่อนหน้านี้ และสุดท้าย กลุ่มที่อยู่ระหว่างเริ่มต้นการเป็นผู้ประกอบการ หรือ เริ่มต้นทำธุรกิจ (Start-ups) เพื่อออกแบบการเรียน การสอนด้านผู้ประกอบการให้เหมาะกับนักศึกษาที่มีประสบการณ์ด้านผู้ประกอบการที่แตกต่างกัน</p>	<p>ทำการศึกษาเพิ่มเติม สำหรับทั้ง 3 กลุ่ม เช่นทำการทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ การออกแบบสิ่งที่มีอิทธิพลหรือส่งผลต่อผลการศึกษา ด้านผู้ประกอบการของ 3 กลุ่ม เช่น ความมีประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้านผู้ประกอบการ ทักษะคิดและมุมมองต่อด้านการเป็นผู้ประกอบการ และความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ รวมถึงศึกษาผลในระยะยาวภายหลังจากศึกษาด้านทักษะผู้ประกอบการ ว่าส่งผลต่อความพึงพอใจในการประกอบอาชีพที่ทำอยู่มากหรือน้อยเพียงใด รวมถึงทำการเปรียบเทียบผล การศึกษาระหว่างกลุ่มที่ทำการศึกษาด้วย Model ต้นแบบ และกลุ่มที่ปราศจาก Model ต้นแบบ</p>

ตารางที่ 2.1 ตารางสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้วิจัย(ปี)	ชื่องานวิจัย	รูปแบบการวิจัย/ สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย / ผลการศึกษา
Abdullah Al Mamun (2019)	Entrepreneurial knowledge, skills, competencies and performance A study of micro-enterprises in Kelantan, Malaysia	งานวิจัยดังกล่าวได้พิจารณาสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อ จากทักษะผู้ประกอบการ (entrepreneurial skills) การกำหนดเป้าหมายทางการตลาด (market orientation) การกำหนดเป้าหมายการขาย (sales orientations) และการสร้างเครือข่าย สำหรับผู้ประกอบการ (networking) ที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ และการบรรลุผลสำเร็จ โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากกลุ่มตัวอย่างจากผู้ประกอบการ 403 ตัวอย่างในกิจการ	จากการศึกษาได้ค้นพบว่าทักษะผู้ประกอบการ การมุ่งกำหนดเป้าหมายทางการตลาดและการสร้างเครือข่ายส่งผลกระทบต่อความสามารถด้านผู้ประกอบการ นอกจากนี้ความสามารถด้านผู้ประกอบการ ทักษะผู้ประกอบการและการสร้างเครือข่าย ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการ โดยผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัยดังกล่าว นอกจากเพิ่มความเข้าใจ การวิจัยด้านผู้ประกอบการในประเทศมาเลเซียแล้ว ยังเป็นข้อมูลในเชิงลึกที่จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการขนาดเล็กซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกิจการ และช่วยส่งเสริมสภาพเศรษฐกิจระดับสังคมชุมชน สำหรับครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำในประเทศมาเลเซีย รัฐบาล รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 2.1 ตารางสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้วิจัย(ปี)	ชื่องานวิจัย	รูปแบบการวิจัย/ สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย / ผลการศึกษา
		ขนาดเล็กในรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย	กับการพัฒนาเศรษฐกิจพร้อมทั้งสามารถนำแนวคิด ทั้งเรื่อง ของทักษะผู้ประกอบการ วิธีการกำหนดเป้าหมายทางการตลาด รวมถึงรูปแบบการสร้างเครือข่ายรวมถึงความสามารถในการประกอบกิจการ ดังกล่าวไปพัฒนาและกระตุ้น ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยด้วย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการประกอบกิจการ
Antonina Bauman and Lucy (2019)	Enhancing entrepreneurial education: Developing competencies for success	จากสภาพแวดล้อมในการประกอบกิจการได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้ศึกษาต้องการทำการศึกษาเพื่อชี้ว่าความสามารถด้านผู้ประกอบการที่จำเป็นที่จะส่งผลให้ ความพยายามในการเริ่มต้นธุรกิจประสบความสำเร็จมีความสอดคล้องกับใน การศึกษาด้านผู้ประกอบการใน มหาวิทยาลัยธุรกิจ	จากการศึกษารูปแบบ การศึกษาด้านผู้ประกอบการ สถาบันควรจัดหาผู้ให้ คำปรึกษาและสนับสนุน โอกาสเพื่อพัฒนาศักยภาพ และ โอกาสในการดำเนิน ธุรกิจ รวมถึงเป็นการสนับสนุนและช่วยดึงดูด การสร้างชุมชนและเครือข่ายผู้ประกอบการ นอกจากนี้ควร ประสานกับภาครัฐบาล ในการออก กฎหมายในการสนับสนุนรวมถึงเข้าถึงแหล่ง เงินทุนเพื่อเพิ่ม โอกาสในการ ประสบความสำเร็จในการ จัดตั้งบริษัท รวมถึง

ตารางที่ 2.1 ตารางสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้วิจัย(ปี)	ชื่องานวิจัย	รูปแบบการวิจัย/ สถิติที่ใช้	ผลการวิจัย / ผลการศึกษา
		ในปัจจุบันหรือไม่ โดยการศึกษาได้ ระบุถึงโอกาสและ วิธีการใหม่ๆที่จะใช้ ปรับเปลี่ยน กระบวนการสอนใน สภาวะแวดล้อมที่ การดำเนินธุรกิจ เปลี่ยนไปใน ประเทศ สหรัฐอเมริกา	มหาวิทยาลัยควรวัด กระบวนการเรียนรู้ที่ช่วย สนับสนุนการเพิ่มคุณค่าทาง เศรษฐกิจการสนับสนุน นวัตกรรมและความคิด สร้างสรรค์ เพื่อเพิ่ม โอกาสใน การประสบความสำเร็จใน การถึงเป้าหมายในการทำ ธุรกิจอันเป็นเป้าหมายสูงสุด ของสถาบันการศึกษาและผู้ ที่เข้ามาศึกษาด้าน ผู้ประกอบการ

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการศึกษาด้านผู้ประกอบการ พบว่าจะศึกษาในเรื่อง การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างทักษะจากประสบการณ์ทำการทำธุรกิจจริง โดยเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Briga Hynes (1996) , Diamanto Politis (2005)) ซึ่งการเรียน การสอนทักษะผู้ประกอบการจะมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นหาก การออกแบบให้เหมาะสมกับประสบการณ์ของผู้เรียนที่มีพื้นฐานที่แตกต่างกัน ซึ่งจะแบ่งออกเป็นหลักๆ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีประสบการณ์ กลุ่มที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนและสุดท้าย กลุ่มที่อยู่ระหว่างเริ่มต้นการเป็นผู้ประกอบการหรือ เริ่มต้นทำธุรกิจ (Start-ups) (Zhao cheng Zeng and Honig (2016)) นอกจากนี้ การสร้างความรู้และทักษะผู้ประกอบการ ไม่ได้เป็นปัจจัยเดียวที่จะทำให้การสร้างทักษะผู้ประกอบการและประกอบธุรกิจประสบความสำเร็จแต่ยังต้องมีในส่วนของวิธีการกำหนดเป้าหมายทางการตลาด รวมถึงรูปแบบการสร้างเครือข่าย (Abdullah Al Mamun (2019)) การระบุโอกาสในการทำธุรกิจการเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจการสนับสนุนจากภาครัฐและสถาบันการศึกษา การสร้างนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ เป็นปัจจัยที่เพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการ (Steve Johnson et al. (2015), Antonina Bauman and Lucy (2019))

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาคูณลักษณะของทักษะที่จำเป็น ในการเรียน การสอน และพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur Professional Skill learning) ของสำนักงานการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยศึกษาจากแนวคิดและมุมมองของครูและอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรดังกล่าวของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาถึงรูปแบบ การเรียน การสอนที่มีความสำคัญในการสร้างทักษะผู้ประกอบการ ในบริบทการศึกษา นอกกระบบ (Non-formal Education)
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุน ให้เกิดการสร้างทักษะผู้ประกอบการ ในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและตามอัธยาศัย (กศน.) ในประเทศไทย ในบริบทการศึกษานอกกระบบ (Non-formal Education)
3. ศึกษาการประยุกต์ใช้ทักษะของผู้ประกอบการ ในบริบทการศึกษานอกกระบบ (Non-formal Education) ในการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ หรือใช้พัฒนาความก้าวหน้าด้านอาชีพ

3.1 รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิธีการศึกษาค้นคว้าที่เกิดจากเหตุการณ์และสภาพแวดล้อม โดยอธิบายตามความเป็นจริง เป็นข้อมูลเชิงคุณลักษณะใช้ การแสดงความคิดเห็น วิพากษ์ ในรูปแบบ การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เป็นการระดมสมองและการอภิปรายในเรื่อง ที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนาควรมีพื้นฐานประสบการณ์ที่ใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกัน ในการจัดกลุ่ม สนทนา จะใช้คนมากกว่า 1 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา (พิพิธน์ สิทธิศักดิ์, 2554)

3.2 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้คืออาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรการศึกษา ของสำนักการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย(กศน.) ในประเทศไทย ในกำกับของภาครัฐบาล ที่มี ประสบการณ์การสอนมากกว่า 1 ปีและมีประสบการณ์ การสอนด้านทักษะหรือมีการจัดทำโครงการ ในการสอนพัฒนาการประกอบอาชีพให้กับผู้เรียน โดยการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างในงานวิจัยนี้ อ้างอิงกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sample) ด้วยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) (ธีระดา ภิญญา, 2552)

โดยในเครื่องมือทั้งสองนั้นมีแนวคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวข้องกับมุมมองต่อการพัฒนา ทักษะในการเรียนการสอน การสร้างทักษะในการเป็นผู้ประกอบการและทักษะการสร้างอาชีพ ได้แก่ ประสบการณ์ในฐานะเป็นผู้สอน ช่วยเหลือหรือสนับสนุน ให้เกิดการเรียนการสอนในการ สร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur Professional Skill learning) และตัวอย่างการสร้าง ผู้ประกอบการ ทั้งที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบผลสำเร็จ, ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จใน การสร้างทักษะผู้ประกอบการ รวมถึงอุปสรรคในการสร้างทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur Professional Skill learning) เนื่องจากในการเรียนการสอนในบริบทการศึกษานอก ระบบและตามอัธยาศัยนั้นตัวผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ขาดโอกาสในการศึกษาในระบบโรงเรียนปกติ และโดยส่วนมากมักเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพ หรือทำมาหาเลี้ยงชีพตนเองในระหว่างที่กำลังเรียนและ ทำการศึกษาอยู่ให้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเองให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะอ่อนยืดหยุ่นให้ผู้เรียนมีความสะดวกเลือกเรียน ได้หลายวิธีจึง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างยิ่ง (ธรรมะวิสิฏกุล, 2552)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้การศึกษาของงานวิจัยครั้งนี้มีสองเครื่องมือหลัก ดังนี้ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยใช้คำถามปลายเปิด ประมาณ 6-7 คำถาม โดยจะมีความ ยืดหยุ่น จึงทำให้การสัมภาษณ์คล้ายกับการสนทนา ในชีวิตประจำวัน โดยมีแนวโครงสร้างคำถาม ดังต่อไปนี้

1. คิดว่าผู้ที่ได้เข้ารับการศึกษานอกระบบ (กศน.) ในปัจจุบันนี้ ได้รับความรู้ที่เพียงพอและเหมาะสมในการที่จะนำความรู้ ที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินชีวิตหรือประกอบอาชีพ ได้มากหรือน้อยเพียงใด (มีผลต่อการช่วยในการประกอบ

อาชีพหรือช่วยในการหางาน ของผู้ที่ผ่านหลักสูตรนี้มากหรือน้อยเพียงใด)

2. ความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ในปัจจุบัน สามารถเป็นพื้นฐานในการต่อยอดหรือพัฒนาทักษะให้กับผู้ที่ได้เข้าเรียนในหลักสูตรดังกล่าว ได้เหมาะสมเพียงพอ หรือไม่
3. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ในปัจจุบันนี้ เช่น รูปแบบการสอน วิธีการสอนช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาความรู้ที่เรียน ได้ดีเพียงพอและเหมาะสม แล้วหรือไม่
4. ท่านคิดว่าควรมีการปรับปรุง รูปแบบและ วิธีการเรียนรู้ ในหลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียน ปัจจุบัน นี้ในส่วนไหนบ้าง และควรปรับปรุงอย่างไร
5. คิดว่ามีสิ่งใด หรือวิธีการใดที่จะช่วยสนับสนุน หรือเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในเนื้อหา วิชาที่เรียน ได้มากยิ่งขึ้น
6. ท่านคิดว่าจะสามารถพัฒนารูปแบบ การเรียน การสอนในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนา ชุมชนและสังคมโดยรอบอย่างไรได้บ้าง
7. ท่านคิดว่ามีสิ่งใด หรือวิธีการใด ที่จะช่วยสนับสนุน หรือเป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษา นอกโรงเรียน อยากเกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาตนเองตลอดเวลา ถึงแม้ว่าจะจบหลักสูตรและผ่านการศึกษานอกโรงเรียน ไปแล้ว

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้ได้ข้อมูล จากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ผู้ทำการสอนในหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในสถานศึกษาในกำกับของรัฐ จำนวน 8 ตัวอย่าง โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ การพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งกระบวนการพัฒนาการเรียน การสอนในการสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur Professional Skill learning) โดยค้นคว้าจากบทความ นิตยสาร วารสาร สิ่งตีพิมพ์ รายงานประจำปี

รายงานการประชุม รวมถึงข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพมากที่สุด

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้จากการสัมภาษณ์ การ สทนากลุ่ม (Focus Group) โดยเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงและการจดบันทึกและนำข้อมูล ที่ได้จากการศึกษาไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพมากที่สุด

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) คือการจัดข้อมูลให้ เป็นระบบโดยใช้วิธีบรรยาย เชื่อมโยงกับสิ่งที่ศึกษา ทำการจัดประเภทข้อมูล สังเคราะห์ ค้นหาแบบแผนและตีความข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมา เพื่อให้เข้าใจในความหมายถึงสิ่งที่กำลังศึกษา โดยขั้นตอนในการวิเคราะห์ ข้อมูลนั้นมีลักษณะไม่ตายตัว ซึ่งเมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงและการจดบันทึกเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยก็จะทำการถอดความและบันทึกให้อยู่ในรูปแบบเอกสาร เพื่อทำการวิเคราะห์และอ่านข้อมูลต่าง ๆ อย่างละเอียด จากนั้นจัดกลุ่มคำตอบที่มีทิศทางคำตอบในทางเดียวกัน และทำการกำหนดรหัส หรือ coding ให้กับข้อมูลเพื่อสื่อถึงคำตอบต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มเดียวกัน ส่วนคำตอบที่ไม่เกี่ยวข้องนั้นจะนำมาพิจารณาภายหลัง เพื่อเพิ่มความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ (สุวรรณ, 2554)

3.6 จริยธรรมการวิจัย (Research Ethics)

จริยธรรมการวิจัย หรืออาจเรียกว่า จรรยาบรรณนักวิจัย หลักเกณฑ์ที่ควรปฏิบัติของนักวิจัยทั่วไป เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมและหลักวิชาการที่เหมาะสม ตลอดจนประกันมาตรฐานของการศึกษาค้นคว้าให้เป็นไปอย่างสมศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของนักวิจัย สำหรับประเด็นทางจริยธรรมการวิจัยใน ขั้นตอนต่างๆ ของการวิจัยเชิงคุณภาพมีดังนี้

3.6.1. ขั้นตอนกำหนดหัวข้อเรื่องที่จะทำวิจัย หมายถึง การกำหนดหัวข้อวิจัยที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับ ประเด็นสำคัญของมนุษย์ในแง่ที่ถ้าหากได้ความรู้มาแล้ว จะเป็นประโยชน์แก่สังคมโดยส่วนรวม ไม่ควรเป็นเรื่องที่ มุ่งหาความรู้เพื่อสนองความอยากรู้ของนักวิจัย หรือเพื่อ ความก้าวหน้า

ของศาสตร์เพียงอย่างเดียว ซึ่งต้องสามารถเสนอได้ว่าเรื่องที่จะศึกษาจะเป็นประโยชน์แก่นมนุษย์และสังคมอย่างไร

3.6.2. ขั้นตอนการออกแบบการวิจัย หมายถึง การดำเนินงานที่ผู้วิจัยคำนึงถึงกลุ่มตัวอย่างผู้ที่จะเลือกมาใช้ ทำการศึกษา โดยจะต้องขอความยินยอมเพื่อให้ร่วมมือ ในการศึกษา รวมถึงจะรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่าง โดยจะป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบอันเนื่องมาจากการที่ได้รับความร่วมมือในการศึกษา การเลือกรูปแบบ วิธีการและเครื่องมือในการวิจัย มีการคำนึงถึงความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องวิจัยและกลุ่มเป้าหมายที่จะทำการวิจัยนอกจากนี้ การทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องไม่ละเลยเรื่องการอ้างอิงทางวิชาการ รวมทั้งการมีจุดยืนที่ชัดเจนและเข้มแข็ง ไม่อ่อนไหวต่อการถูกกดดันหรือการร้องขอให้เปลี่ยนแปลงประเด็นที่ถูกต้องเพื่อฝ่ายใดก็ตาม

3.6.3. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล หมายถึง ในระหว่างเก็บ ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ หรือการสังเกต นักวิจัยมีแผนที่ จะไม่ให้เป็นการรบกวนชีวิตและการงานตามปกติของ แหล่งข้อมูลหรือรบกวนน้อยที่สุดได้ อย่างไร โดยควร หลีกเลี่ยงวิธีการที่จะก่อให้เกิดความเครียดหรือความวิตกกังวลแก่ผู้ให้ข้อมูล รวมตลอดทั้งควรคำนึงถึงระดับ ความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างนักวิจัยกับผู้ให้ข้อมูล

3.6.4. ขั้นตอนการจดบันทึกและการถอดเทปสัมภาษณ์ หมายถึง การจดบันทึกและการถอดเทปการสัมภาษณ์ ต้องคำนึงถึงการเก็บรักษาความลับการเคารพในตัวผู้ให้ ข้อมูลโดยไม่ใส่อะไรที่ไม่ใช่สิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวในบทบันทึกหรือบทสัมภาษณ์ในระหว่างการถอดเทป

3.6.5. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การที่นักวิจัยจำเป็นต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด ลึกซึ้ง และเพื่อไม่ให้การตีความห่างไกลจากความเป็นจริง เกินไป จึงควรจะให้ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการตีความ ข้อมูลด้วยหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด

3.6.6. ขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องของการ วิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง ความรับผิดชอบของนักวิจัยที่ จะเผยแพร่เฉพาะความรู้ที่ผ่านการตรวจสอบความ ถูกต้องและความน่าเชื่อถือแล้วเท่านั้น ผลการศึกษาใดที่ ยังคลุมเครือหรือยังไม่ได้ตรวจสอบอย่างรอบคอบไม่ควร เปิดเผย เพราะอาจก่อให้เกิดผลเสียหายแก่แหล่งข้อมูล

3.6.7. ขั้นตอนการรายงานผลการวิจัย หมายถึง การพิจารณาในแง่ที่ว่าในรายงานผลการวิจัยจะเปิดเผยข้อมูล ที่ทำให้ผู้อ่านรู้ว่าใครเป็นผู้ให้ความร่วมมือในการวิจัยนั้น หรือไม่ โดยที่การตัดสินใจในเรื่องนี้ ควรยึดผลประโยชน์ ของประชาชนผู้ให้ความร่วมมือเป็นสำคัญ

การให้ความสำคัญต่อประเด็นจริยธรรมการ วิจัยในงานวิจัยเชิงคุณภาพก่อให้เกิดผลคืออยู่หลาย ประการทั้งต่อตัวนักวิจัย ผู้ให้ข้อมูลการวิจัย รวมตลอด ทั้งประชาชนและชุมชนที่เป็นแหล่งข้อมูล (ชะมารัมย์, 2018)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ทักษะผู้ประกอบการในบริบทการศึกษา นอกระบบ (Non-formal Education) โดยในบทนี้ จะอธิบายถึงผลการศึกษาจากการที่ได้เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม(Focus Group in-depth interview) โดยผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษากับครูผู้สอนการศึกษานอกระบบ ในประเทศไทย จำนวน 6 คน มีผลการศึกษา ดังนี้

4.1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์และข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่างประชากร
ตัวอย่างกลุ่มที่ 1

ประชากร (เพศ)	ประสบการณ์ การสอน	พื้นที่เขตการศึกษาที่ทำ การสอน	หลักสูตรที่ทำการสอน
หญิง	มากกว่า 10 ปี	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สอนระดับ ประถม ม.ต้น ม.ปลาย และก็สอนกลุ่มอาชีพ
ชาย	14 ปี	ภาคกลาง	สอน ม.ต้น ม.ปลาย จัดกลุ่มอาชีพ
หญิง	2 ปี	ภาคกลาง	สอน ม.ต้นและ ม.ปลายตามหลักสูตรนอกระบบและตามอัธยาศัย.
ชาย	5 ปี	ภาคเหนือ	สอนสิ่งที่ป็นทักษะในการประกอบอาชีพ

ตัวอย่างกลุ่มที่ 2

ประชากร (เพศ)	ประสบการณ์ การสอน	พื้นที่เขตการศึกษาที่ทำ การสอน	หลักสูตรที่ทำการสอน
หญิง	มากกว่า 5 ปี	ภาคใต้	สอน ม.ต้น ม.ปลาย และก็ สอนกลุ่มอาชีพ

ชาย	มากกว่า 10 ปี	ภาคกลาง	ประถม ม.ต้น ม.ปลาย และก็ สอนกลุ่มอาชีพ
หญิง	8 ปี	ภาคตะวันออก	สอน ม.ปลายและสอนกลุ่ม อาชีพ
ชาย	5 ปี	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สอนกลุ่มอาชีพ

4.2 ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง สองกลุ่มสามารถแบ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อ การศึกษาทักษะ ด้านผู้ประกอบการในบริบทการศึกษานอกหลักสูตร โดยสามารถแบ่งเป็นปัจจัยหลักได้ ดังนี้ รูปแบบการเรียนรู้ในบริบทการศึกษานอกหลักสูตร (Non-formal Education) ประเภทของ ทักษะ และความรู้การเป็นผู้ประกอบการในบริบท Non-formal Education รวมถึง ปัจจัยที่ส่งเสริมการ เรียนรู้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในบริบท Non-formal Education ซึ่งแต่ละหัวข้อมีรายละเอียด และเนื้อหา ดังนี้

4.2.1 รูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการในบริบทการศึกษานอก ระบบ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น หัวข้อหลักของรูปแบบในการเรียนรู้ในบริบท การศึกษานอกหลักสูตรได้ดังนี้

4.2.1.1 รูปแบบการเรียนรู้แบบการทดลองปฏิบัติจากผู้ประกอบการ จากการ สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง สองกลุ่มพบว่าประเด็นการเรียนรู้แบบการทดลองปฏิบัติจาก ผู้ประกอบการมี ปัจจัยหลักที่เกิดจากการได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยอาศัยความต้องการของคนในชุมชน

รวมถึง ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อนำมาทำเป็น ผลิตภัณฑ์หรือ บริการ อาทิ เช่นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตร สินค้าหัตถกรรมในชุมชน โดยเกิดจากคนในชุมชนมีความสนใจ ที่ต้องการจัดการทรัพยากรในชุมชน และความต้องการของคนในชุมชน เพื่อนำมาเป็นปัจจัยในการทำธุรกิจและสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการในชุมชน โดยการฝึกทดลองปฏิบัติจริงจากครูผู้สอนในการศึกษานอกระบบหรือกับผู้เชี่ยวชาญในสาขาหรือหัวข้อที่ชุมชนมีความสนใจและต้องการพัฒนา การเรียนรู้เพื่อเข้าใจถึงกระบวนการในการเป็นผู้ประกอบการที่ได้ลงมือปฏิบัติจริงมีความเหมาะสมกับรูปแบบของการศึกษานอกระบบที่ไม่เน้นการเรียน การสอนในเชิงทฤษฎีที่ไม่สามารถจับต้องหรือวัดผลได้มากจนเกินไป

“เอาการศึกษาและชาวบ้าน เช่นรู้ว่าทำเอาไปขาย เอาไปขายรูปแบบไหนทำให้กิน ให้มีผลงานของตัวเองฝึกตัวเอง เอาไปร่วมงาน สอนทำเป็นสูตรวิธีทำเอาสิ่งรอบข้างมาทำมาจากพืชพันธุ์ทางการเกษตร ก่อนไปขาย จากการประชุมร่วมกับชาวบ้านประชาคมในหมู่บ้านมีกระเทียมเยอะ พริกเยอะแต่ขายไม่ได้ เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ห่างไกลเลยนำไปทำเป็นน้ำพริกปลาป่น ให้ทำแล้วให้กินได้ มีน้ำพริกอร่อย Package ภูเขา ราคาไม่แพง” (เพศชาย ภาคเหนือตอนบน)

“ทำงานในร้าน ชาวบ้านมีวิชาชีพ เช่นกัน แต่จ้างวิทยากรไม่สอนเองดูความถนัด ความสนใจ ดูบริบทเช่นตัวอย่าง บวรนิเวศ ข้าวสารเค้คงไม่มานั่งทำประดิษฐ์ประคอยทำวิชาชีพ เค้คงทำเป็นอาหารเป็นเบอร์เกอร์ที่สามารถขายในตลาดได้และก็ช่วยสนับสนุนเค้าในเรื่องแบบว่า เทคโนโลยีเข้าไปในการขายผ่านออนไลน์” (เพศหญิง ภาคกลาง)

“คือจะเอาไปต่อยอดในเรื่องของงาน ใช้นบนพื้นที่ของเกาะที่ไปทำก่อนที่จะย้ายมา คลองท่อม มันเป็นที่ ที่บริบทที่ว่ามันมีการท่องเที่ยว เด็กก็จะดีรรนเอาวุฒิเพื่อที่จะไปสมัครงาน ที่นี้ความแตกต่างก็จะมีส่วนบางคน อีกที่หนึ่งเด็กไม่ค่อยสนใจเพราะว่าไม่รู้ว่าเอาไปไหนเพราะว่าอยู่บ้านเฉยๆมันก็นอนอย่างเดียวมันก็ไม่ค่อยสนใจเรียนจะพบไม่พบกลุ่ม ก็ไม่ค่อยมา มันจะมีความแตกต่างกันแต่ละบริบทของตัวเองจะเป็นลักษณะแบบนี้” (เพศหญิง ภาคใต้)

เหตุผลอีกประการที่ทำให้การเรียนรู้จากการปฏิบัติมีความเหมาะสมกับความเป็นผู้ประกอบการ เนื่องจากตัวผู้เรียนจะได้รับความรู้และมีประสบการณ์โดยตรงหรือที่เรียกกันว่าเป็นรูปแบบ (Direct experience) ซึ่งทำให้ความรู้และประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับนั้นสามารถนำไปฝึกพัฒนาทักษะและต่อยอดได้ด้วยตนเองในอนาคตข้างหน้า หรือภายหลังจากจบหลักสูตรแล้วโดยอาศัยความรู้ที่ตนเองได้รับจากการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การทดลองฝึกทำอาหารหรือขนมด้วยตนเองของผู้เรียนจะสามารถทำให้ตัวผู้เรียนนำไปต่อยอดหรือพัฒนาสูตรการทำอาหารของตนเองได้ในอนาคต

4.2.1.2 รูปแบบการเรียนรู้แบบการใช้ผู้เชี่ยวชาญแบบเป็นทางการ ถึงแม้ว่าจะเป็น

การเรียนนอกระบบ แต่ผู้วิจัยพบว่าจากการสัมภาษณ์ทั้ง สองกลุ่มตัวอย่างรูปแบบการเรียนรู้แบบ การใช้ผู้เชี่ยวชาญจะเกิดขึ้นเมื่อ อาจารย์ที่อยู่ในการเรียนนอกลักสูตรไม่มีความรู้หรือความชำนาญ ในเนื้อหาหรือเรื่องที่ต้องการศึกษา จึงจะมีการเชิญ หรือการว่าจ้างวิทยากรจากภายนอกที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ผู้เรียนเกิดความสนใจ โดยผ่านการประชุมและหารือร่วมกันระหว่างผู้เรียน และชุมชนการทำประชาคมภายในท้องถิ่น เพื่อกำหนดหลักสูตรรวมถึงวัตถุประสงค์ที่ชุมชนมีความ ต้องการขึ้นมาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะในเรื่องดังกล่าวจนสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดจน ประกอบวิชาชีพหรือประกอบกิจการของตนเองขึ้นมาได้

“จ้างวิทยากรไม่สอนเองคุณความถนัด ความสนใจ คุณบริบทเช่นตัวอย่างบวรนิเวศ ข้าวสารเคঁางไม่มา นั่งทำประดิษฐ์ประคองทำวิชาชีพ เคঁางจะทำเป็นอาหารที่สามารถขายในตลาดได้และก็ช่วยสนับสนุน เคঁางในเรื่องแบบว่าเทคโนโลยีเข้าไปในการขายผ่านออนไลน์” (เพศหญิง ภาคกลาง)

“วิทยากรช่วยสอน ช่วยทำให้ดู วิทยากรมาจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ ส่วนมากเราใช้วิทยากรแต่เรา เป็นคนสนับสนุนผู้เรียน วิทยากรจะมีประสบการณ์และต้องได้รับความเห็นชอบและรับรองจาก คณะกรรมการการศึกษาในท้องถิ่น ไม่ใช่จะเลือกใครมาสอนก็ได้” (เพศชาย ภาคเหนือ)

“คือครูเราไม่ได้ไปสอนเองนะครับ เราจ้างวิทยากร มีวิทยากร คือเราเหมือนเป็นตัวเชื่อมเหมือนเรามี โครงการอยู่ในตัวเรามิถึงประมาณอยู่และที่นี้เราก็ต้องไปหาว่า ทำประชาคมก่อนบางที่เราก็ต้องทำ ประชาคมว่าในหมู่บ้านนี้ เขาต้องการอาชีพอะไรส่งเสริมอาชีพด้านไหน ที่เขามีอยู่แล้วแต่ยังไม่เป็น รูปเป็นร่าง เขาบอกครูของบประมาณเพื่อที่จะทำกลุ่มเพื่อให้เขาสามารถอยู่ได้หรือมาต่อยอดในงาน ของเขาที่จะทำไป” (เพศชาย ภาคกลาง)

จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่าสาเหตุที่รูปแบบดังกล่าวเหมาะสมในการสร้างทักษะ ผู้ประกอบการเนื่องจากวิธีการดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์โดยตรง และทำให้ลดความเสี่ยง และโอกาสผิดพลาดจากการลองผิดลองถูกด้วยตนเอง รวมทั้งมีโอกาสดัง นั้นจะได้รับแนวทางรวมถึงแรงบันดาลใจที่จะเริ่มต้นประกอบอาชีพหรือกิจการที่ตนเองมีความถนัด หรือความสนใจ และทำให้ช่วยเห็นแนวทางและวิธีการในเบื้องต้นที่จะช่วยให้ผู้เรียนนำ ประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับจากผู้ที่มีประสบการณ์ นำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพหรือ เพิ่มพูนความรู้และทักษะความเป็นผู้ประกอบการของตนเองในภายภาคหน้าต่อไปได้

4.2.1.3 รูปแบบการเรียนรู้แบบการใช้ผู้เชี่ยวชาญแบบกึ่งทางการ รูปแบบดังกล่าว จะเกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากผู้เชี่ยวชาญแบบเป็นทางการแล้วเสร็จ จากนั้นผู้เรียน หรือกลุ่มผู้เรียนถูกมอบหมายให้ไปทำโครงการหรือผลงานที่สามารถนำมาต่อยอดเพื่อเป็น ผลิตภัณฑ์หรือบริการต้นแบบ ที่จะนำออกไปสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นภายในชุมชนตามพื้นที่ ที่ผู้เรียน

ได้รับความรู้หรือการฝึกทักษะจากนั้นจะมีการติดตามและประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญรวมทั้งครูผู้ทำหลักสูตรในการศึกษานอกระบบ(Non-formal Education) เพื่อพิจารณาถึงโอกาสที่จะนำไปขยายผลต่อยอดในการพัฒนาทักษะอาชีพหรือการสร้างประกอบกิจการให้กับผู้เรียนต่อไป

“เสริมหัวข้อขยายผลงานจากที่เราเหมือนตัดเย็บของที่ละสักจากเศษผ้าแบบนี้ เราทำไปส่งเสริมด้านนั้นแล้วปั๊บเราก็เอา OCCC สื่อสาร ดิจิตอลนี้ไปใส่เพิ่มในหลักสูตรเพื่อขยายต่อว่า เมื่อคุณ ทำเสร็จแล้วคุณจะเอาไปขายได้อย่างไร ประสบความสำเร็จมากน้อยขนาดไหน เมื่อคุณทำแล้วให้กลุ่มมันอยู่รอด” (เพศหญิง ภาคใต้)

“วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนว่าเขาอยู่ในระดับไหนและก็สามารถไปได้มากน้อยแค่ไหน เราก็จะรู้ว่าวิทยากรนะเขาสามารถที่จะสร้างวิสาหกิจชุมชนได้หรือไม่ ถ้าเขาสร้างได้เราก็กำกับติดตามต่อไปว่าเขาสามารถที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ให้กับชุมชนคนนอกหรือเปล่าครับ” (เพศชาย ภาคกลาง)

4.2.1.4 รูปแบบการเรียนรู้ในสถานประกอบการ ส่วนมากการเรียนรู้

ในรูปแบบดังกล่าวจะเกิดขึ้นเมื่อสภาพแวดล้อมหรือชุมชนหรือวิสาหกิจในชุมชนนั้นมีสถานประกอบการ อาทิเช่น โรงงานอุตสาหกรรมหรือ มีแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณเขตพื้นที่ของการศึกษานอกระบบในพื้นที่นั้นอยู่เป็นจำนวนมาก โดยรูปแบบคือผู้สอนจะทำการสอนทักษะที่เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการในแต่ละประเภท เช่น ทักษะการสื่อสารและการใช้ ภาษาต่างประเทศ ทักษะเรื่องความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลาในการทำงาน โดยเน้นไปที่รูปแบบการเรียนรู้แบบประสบการณ์ตรง (Direct Experience) ที่ผู้เรียน เพราะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติจริงได้เห็น ได้สัมผัสด้วยตนเอง เช่น การเรียนจากของจริง การเรียนด้วยการลงมือทำ ซึ่งทางครูผู้สอนในหลักสูตรนอกระบบ จะมีการติดตามและคอยประเมินผลของผู้เรียนอยู่เป็นระยะเพื่อคอยให้ข้อมูลย้อนกลับและเป็นการพัฒนาผู้เรียนไปในตัว ซึ่งการเรียนรู้ในรูปแบบดังกล่าวจะประสบความสำเร็จหรือไม่ต้องขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของชุมชนนั้นด้วยเช่นกัน

“เขตที่ตัวเองสอนเขตอุตสาหกรรมกบินทร์บุรีนักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่น วัยจบม.ต้น ซึ่งต้องการทักษะที่จะเอาไปทำงาน พื้นที่ที่ว่าจะมีโรงงานเยอะ เช่น ซีพี เคอรี่ สหพัฒน์ พวกที่ทำเกี่ยวกับเสื้อผ้า ทำอะไรทำนองนั้นะคะ ที่ต้องการทักษะอันนี้เลยค่า คือทักษะภาษาอังกฤษ ใช้ได้เลยเพื่อที่จะเข้าสู่โรงงาน” (เพศหญิง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

สำหรับการเรียนรู้ในสถานประกอบการนอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจการทำงานจริงในสถานประกอบการแล้ว ยังช่วยเพิ่มมุมมองในการทำธุรกิจหรือดำเนินกิจการ รวมถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินกิจการของแต่ละองค์กรที่ได้เข้าไปเรียนรู้หรือฝึกปฏิบัติด้วยตนเองทำให้นำเอาประสบการณ์และมุมมองที่ตนเองได้รับไปใช้ในการพัฒนาต่อยอดในการพัฒนาทักษะการ

เป็นผู้ประกอบการหรือประกอบอาชีพของตนเองได้ในอนาคต รวมทั้งยังช่วยให้ตัวของผู้เรียนมีความเข้าใจและตระหนักได้ถึงทักษะที่ตนเองมีความถนัดที่จะเป็นพื้นฐานอันสำคัญในการที่จะพัฒนาอาชีพและทักษะความเป็นผู้ประกอบการของตนเอง

4.2.2 ประเภทของทักษะและความรู้การเป็นผู้ประกอบการในบริบท Non-formal Education

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างสามารถระบุประเภทของทักษะที่มีความสำคัญและสามารถส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการได้ดังนี้

4.2.2.1 ทักษะการตลาดสำหรับผู้ประกอบการ จากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันว่าเป็นทักษะ ที่จะช่วยผลักดันให้ผลิตภัณฑ์ สินค้าและบริการที่ผู้เรียนในหลักสูตรการศึกษานอกระบบสร้างขึ้นมาให้กับวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จและสามารถขยายผลต่อยอดให้เกิดวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืนและผู้ประกอบการในหลักสูตรการศึกษานอกระบบสามารถที่จะเลี้ยงชีพตนเองได้ โดยการสร้างทักษะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ทางผู้สอนในหลักสูตรการศึกษานอกระบบมองว่าจำเป็นต้องมีวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาดังกล่าวเข้ามาอบรมให้ความรู้และทำกิจกรรมที่สนับสนุนให้เกิดการสร้างทักษะดังกล่าวเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจสามารถนำทักษะดังกล่าวไปฝึกปฏิบัติจนสามารถสนับสนุนให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการของตนเองขยายผลและมีความยั่งยืนในการสร้างกิจการในระดับชุมชน

“อยากให้เห็นที่มีทักษะเรื่องการตลาดเพราะว่าเขาทำของได้ แต่เขาไม่รู้ว่าจะทำการตลาดส่งเสริมการตลาด จะส่งเสริมการขายอย่างไรเพราะเขาไม่มี บางทีครู กศน.บางที บางคนในพื้นที่นะที่มีความรู้เรื่องการตลาดน้อยเขาเป็นชุมชนบ้านๆ บางทีขายในแต่หมู่บ้าน ดังนั้นถ้าเกิดว่ามีคนมีความรู้เรื่องการตลาดหลักการตลาดหลักการขายแบบนี้ไปช่วยส่งเสริมบู๊ป ทักษะด้านนี้ถ้าเขาได้บู๊ป ของที่เขาทำมันจะขายได้ดีขึ้นเยอะเลย” (เพศหญิง ภาคใต้)

4.2.2.2 ทักษะการสื่อสารสำหรับผู้ประกอบการ จากกลุ่มตัวอย่างมองว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะเป็นผู้ประกอบการให้ประสบความสำเร็จซึ่งไม่เพียงแต่ในเรื่องของการเป็นผู้ประกอบการเพียงอย่างเดียวเท่านั้นทางกลุ่มยังมองว่า มีโอกาสที่จะให้ผู้ที่เรียนในหลักสูตรนอกระบบมีโอกาสที่จะมีความเจริญก้าวหน้าในการประกอบอาชีพในสถานประกอบการด้วยเช่นกันโดยเฉพาะทักษะการสื่อสารการใช้ภาษาต่างประเทศเช่น ภาษาอังกฤษ ที่จะช่วยเพิ่มโอกาสในการทำอาชีพ การที่จะสร้างทักษะดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จได้ กลุ่มตัวอย่างมองว่าไม่เพียงแต่ใช้ในเรื่องของการทำงานหรือประกอบการทำงานเท่านั้นแต่ควรมีการฝึกใช้ทักษะดังกล่าวรวมเข้าไปอยู่บริบทการใช้ชีวิตประจำวันร่วมด้วยเพื่อให้การใช้ทักษะดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากยิ่งขึ้น

“ภาษาอังกฤษ ใช้ได้เลย เพื่อที่จะเข้าสู่โรงงานเช่น เด็กเราจะไม่รู้เรื่องง่ายๆ เอ บี ซี บางทีโรงงานนะ ต้องใช้เราก้ไปสอนทักษะเค้าตรงนี้ เองง่ายๆ แล้วยัง เรื่องของวัน เด็กไม่รู้ เรื่องของเดือนเรื่องปี ยังไม่รู้ ซึ่งใช้ในการทำงานต่อไป ทักษะการพัฒนาคุณภาพชีวิต พื้นฐานการสื่อสารภาษาอังกฤษ ภาษาไทย แบบที่อาจารย์สอน” (เพศหญิง ภาคอีสาน)

“บริบทอาสาสมัครบนดอยจะมีก็คนก็ได้ แต่ต้องมีผู้บรรลुरूหนึ่งสื่อ เพราะเขาเป็นชาวเขาการใช้ภาษาไทยแทบไม่มี” (เพศชาย ภาคเหนือ)

4.2.2.3 ทักษะการใช้เทคโนโลยี จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มให้

ความเห็นไปในแนวทางเดียวกันโดยมองว่าทักษะในการใช้เทคโนโลยีมีความจำเป็นและค่อนข้างสำคัญเนื่องจากในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญกับการทำงานและการทำธุรกิจเช่น การประชาสัมพันธ์ การสนับสนุนการขายสินค้าทางออนไลน์ รวมทั้งใช้เป็นสื่อในการช่วยสอนในหลักสูตรของการศึกษานอกระบบ ดังจะเห็นได้ว่าในหลักสูตรของการศึกษานอกระบบเองจะมีหลักสูตร ONIE Online Commerce Center ซึ่งใช้อักษรย่อว่า OOC เพื่อเป็นสถานที่สำหรับประชาสัมพันธ์ แสดงสินค้าวางจำหน่ายสินค้า และให้คำปรึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในบริบทการศึกษานอกระบบ ให้ดีขึ้นสามารถนำองค์ความรู้เรื่อง Digital Literacy ไปดำเนินงานและขยายผลไปยังประชาชนในพื้นที่ ให้สามารถใช้ประโยชน์จากสื่อดิจิทัลได้อย่างสร้างสรรค์ อันช่วยพัฒนาทักษะในการเป็นผู้ประกอบการในบริบทของการศึกษานอกหลักสูตรและช่วยเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันทางด้านธุรกิจ

“คิดว่าเป็นบุคลากรและเทคโนโลยี เช่นคิดว่าเรามีตัวอย่างคนที่เรียนกศน. แล้วประสบความสำเร็จอย่างเด็กจะชื่นชมมากเป็นตัวอย่างที่เขาประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เทคโนโลยีก็สำคัญเพราะเด็กขาดโอกาสไม่มีเงินเราต้องสร้างโอกาสให้เค้าได้เรียนรู้เทคโนโลยีให้มากขึ้น” (เพศหญิง ภาคกลาง)

“เราเองก็ต้องการ Technology เพิ่มขึ้นใน กศน. เองเช่นกัน” ใช้ครับ ตัวเราเองก็ต้องรู้ อัพเดทตัวเองบ่อยๆ เพื่อนำไปใช้พัฒนาเด็กได้ต่อ” (เพศชาย ภาคกลาง)

4.2.2.4 ทักษะการมองหาโอกาส จากผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า

เป็นทักษะในการที่จะช่วยเพิ่มและสร้างโอกาสในการเป็นผู้ประกอบการ และสร้างธุรกิจที่แตกต่างจากที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยอาศัยทรัพยากรและความต้องการ ตามบริบทของสภาพแวดล้อมและชุมชน ในพื้นที่ ของการศึกษานอกระบบเพื่อนำมาพัฒนาขึ้นเป็นผลิตภัณฑ์ สินค้าและบริการ ที่มีคุณค่าของชุมชนและนำเสนอคุณค่า ดังกล่าวออกไปสู่ชุมชนรวมถึงสังคมภายนอก ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเช่น องค์กรการเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะและอาชีพ เพื่อให้เกิดการต่อยอดพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชน ที่เข้มแข็ง ยั่งยืนและสามารถเลี้ยงดูตนเองได้

“การทำไอเดียตัวเองเพื่อจะมาเริ่มต้นสอน ประสบการณ์ เดินทาง สังเกต เช่นบ้านขายของ เดินทาง เจอร้านขายของฝาก ขายทั้งหมดไม่ได้ก็ฝากบางส่วน” (เพศชาย ภาคเหนือ)

“ผมมองที่ความยั่งยืนของ โครงการมากกว่าคือไม่ใช่ว่าพอจัดไปแล้ว ใช้งบประมาณไปแล้วแล้วมี วิชาชีพมีผลิตภัณฑ์แล้วอันนั้นจบมันไม่ใช่ความยั่งยืนอยู่ที่ว่าเขาสามารถที่จะเอาไปขยายผลได้มาก น้อยแค่ไหน? ที่นี้คือตรงนี้ผมมองว่าบทบาทต้นสังกัดหน่วยงานของเราจะทำให้การสนับสนุนใน เรื่องของความร่วมมือกันขององค์กรนะครับ ระดับองค์กร ก็จะเป็นบำรุงสวัสดิการ พัฒนาสังคมและ ชุมชนต้องคุยกัน ประสานงานร่วมกัน ความต่อเนื่องของหน่วยงานที่ทำตรงนี้นะครับ” (เพศชาย ภาค กลาง)

4.2.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในบริบท Non-formal Education

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการ เรียนรู้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ได้ดังนี้

4.2.3.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น สภาพ สังคม ชุมชนและที่อยู่อาศัย ถือเป็น ปัจจัยอันดับต้นๆที่จะช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้การสร้างทักษะในการเป็น ผู้ประกอบการเนื่องจากหากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการสนับสนุนให้เกิดการทำหรือเริ่มธุรกิจก็จะ ช่วยเป็นแรงผลักดันให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ที่จะมีทักษะเพื่อให้นำไปประกอบธุรกิจหรือ ประกอบกิจการทั้งในรูปแบบของการรวมกลุ่ม รวมทั้งรูปแบบการประกอบกิจการด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังช่วยเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากพัฒนาทักษะของตนเองในการที่จะช่วยเพิ่มโอกาสใน การประกอบวิชาชีพหรือทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยเช่นกัน

“ว่าด้วยบริบทในเมือง กศน. ในเมืองพระนครการเรียน กศน. มาเรียนจริง จริง ทหาร พระเณร และ นักศึกษา นักศึกษาส่วนมากเน้นพัฒนาอาชีพได้” (เพศหญิง ภาคกลาง)

“นักศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นวัยรุ่น วัยจบม.ต้น ซึ่งต้องการทักษะที่จะเอาไปทำงาน พื้นที่ที่ว่าจะมี โรงงานเยอะ” (เพศหญิง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

“เด็กจะขยันเรียน หรือไม่ขยันเรียนมันก็จะเกิดจากชุมชนนั้น เด็กมีความกระตือรือร้นหรือเปล่า หรือ ที่เค้าจะมาเรียน หนึ่งคือจะเอาไปต่อยอดในเรื่องของงาน” (เพศหญิง ภาคใต้)

4.2.3.2 ปัจจัยส่วนบุคคล การที่ผู้เรียนจะมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ทักษะในการเป็นผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคคล อาทิ เช่น ประสบการณ์ถือว่ามีส่วนช่วยสนับสนุนเป็นอย่างมากดังจะเห็นได้จากงานวิจัยในพยายาม จะศึกษา ถึงรูปแบบการเรียนการสอนในการสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการโดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น

สามกลุ่มหลักๆคือ กลุ่มนักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์ด้านผู้ประกอบการ กลุ่มที่มีประสบการณ์ด้านผู้ประกอบการมาก่อนหน้านี้ และสุดท้าย กลุ่มที่อยู่ระหว่างเริ่มต้นการเป็นผู้ประกอบการ (Zeng & Honig, 2016) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์และปัจจัยส่วนบุคคลมีส่วนสำคัญที่ช่วยสนับสนุนและสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการให้ประสบความสำเร็จ

“ใช่เพราะว่าเหมือนว่าเขาก็ทำขายอยู่แต่ว่าที่เราไปสอนเพิ่มเป็นขนมที่เขาไม่รู้ ทีนี้เขาก็เลยเอาขนมไปขายพร้อมกับขนมที่เขาอยู่ปัจจุบันมัน “เหมือนว่าเขามีทักษะด้านขนมอยู่แล้วแล้วไปแตกเพิ่ม Line skill ให้มันใหญ่ขึ้น มากขึ้น” (เพศหญิง ภาคใต้)

4.2.3.3 ปัจจัยบริบทภายนอก ที่นอกเหนือจากสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการแล้ว จากผลการสัมภาษณ์ในกลุ่มตัวอย่างมีปัจจัยในเรื่องของการเข้าถึงแหล่งเงินทุน หรือการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในลักษณะของการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่ได้รับงบประมาณหรือขีดความสามารถที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งในเรื่องของปัจจัยสนับสนุนแวดล้อมเช่น Eco-system เพื่อให้เกิดการนำทักษะการเป็นผู้ประกอบการสามารถนำไปสร้างรายได้และก่อให้เกิดผลทางธุรกิจและขยายผลไปในชุมชนในวงที่กว้างมากขึ้น

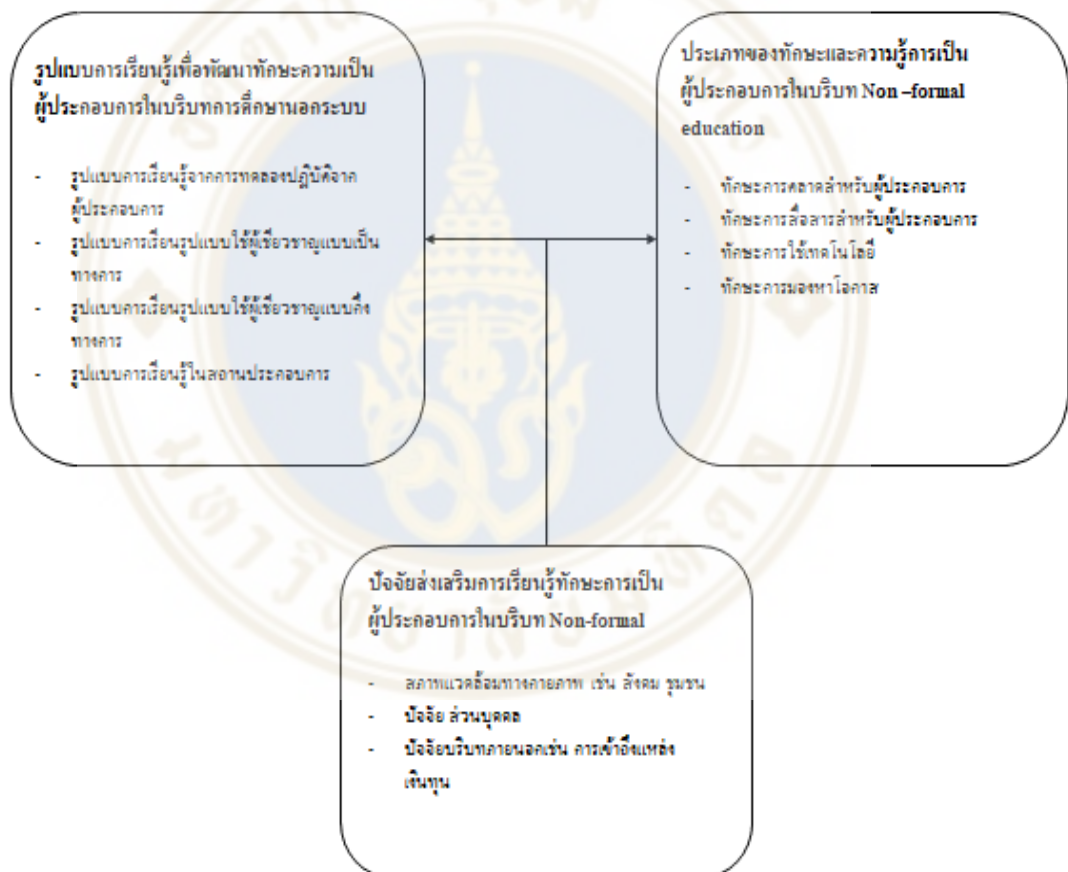
“มองว่าบทบาทต้นสังกัดหน่วยงานของเราน่าจะให้การสนับสนุนในเรื่องของความร่วมมือกันขององค์กรนะครับ ระดับองค์กร ก็จะเป็นบำรุงสวัสดิการ พัฒนาสังคมและชุมชนต้องคุยกัน ประสานงานร่วมกัน ความต่อเนื่องของหน่วยงานที่ทำตรงนี้นะครับ”(เพศชาย ภาคกลาง)

“เขาเข้าไปพัฒนาส่งเสริมเรื่องการทอผ้า ทอผ้าเป็นผืนแต่เราไปเอาผ้าที่เขามีปัญหาเรื่องเส้นใยมันขาดอะไรแบบนี้มาเป็นเศษผ้าแล้วเราก็อามาทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจาก คือมันมีการต้องเชื่อมโยงกันจากหน่วยงานต่างๆ นะคะ” (เพศหญิง ภาคใต้)

4.3 สรุปผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์งานวิจัยในการหารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการให้กับผู้ที่เรียนในบริบทการศึกษานอกระบบ เพื่อนำทักษะการเป็นผู้ประกอบการไปใช้ในการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพและการประกอบกิจการส่วนตัว เนื่องจากผู้ที่เรียนในบริบทการศึกษานอกระบบ ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบกิจการภายในชุมชนหรือประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองจากการทำงานในชุมชนในพื้นที่ ที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งจากผลการสัมภาษณ์พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างทักษะดังกล่าว ต้องเริ่มต้นจากการมองหาโอกาสในชุมชนและสภาพแวดล้อมเพื่อนำมาใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์หรืองานบริการที่จะก่อให้เกิดคุณค่ากับชุมชนและสังคม สำหรับปัจจัยที่จะช่วยสนับสนุนให้งานดังกล่าวเกิดการขยายผล

ที่ต่อเนื่องและยั่งยืน ผู้ที่ได้รับการศึกษาต้องรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่สามารถช่วยเหลือในเรื่องของการ สนับสนุนในด้านแหล่งเงินทุน และเทคโนโลยี เพื่อขยายตลาดและเพิ่มช่องทางและโอกาส ในการกระจายสินค้าและผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งการที่ได้รับความรู้ จากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ถือเป็นอีกปัจจัยที่สนับสนุนทำให้ผู้เรียนรู้ทักษะในการเป็นผู้ประกอบการเข้าใจบริบทในการ ประกอบกิจการหรือมีความรู้ความเข้าใจในการสร้างและพัฒนาทักษะ ในการทำผลิตภัณฑ์ รวมถึง เข้าใจบริบทการเป็นผู้ประกอบการ ได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ท้ายสุดการมีทักษะทางการตลาดจะช่วยให้ผู้ ที่เรียนรู้ทักษะในการเป็นผู้ประกอบการเข้าใจสภาพของตลาดและเพิ่มโอกาสใหม่ๆในการที่จะผลิต สินค้าและบริการเพื่อนำมาตอบโต้ภัยสังคมและชุมชน ได้ตรงจุดและสร้างโอกาสในการประสบ ผลสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

รูปที่ 4.1 รูปแสดงกรอบแนวคิดของผลที่ได้จากการทำวิจัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษามุมมองและแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการเรียน การสอน และพัฒนาทักษะด้านความเป็นผู้ประกอบการและการสร้างสรรค์คุณค่าใหม่ๆ (Entrepreneur Professional Skill learning) ให้กับผู้เรียน จากครูผู้สอนใน สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้วิจัย ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จากกลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอนที่เป็นตัวแทนในพื้นที่แต่ละภาคของประเทศไทย จำนวน 12 ตัวอย่าง โดยแบ่งการสัมภาษณ์เป็น 2 กลุ่ม คือ 8 ตัวอย่างหนึ่งกลุ่ม และ 4 ตัวอย่าง อีกหนึ่งกลุ่ม

จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำเสนอข้อมูลออกมาในรูปแบบ การใช้ข้อมูลจากปากคำโดยตรง (Direct quotes/verbatim) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้อ้างอิงและใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาประกอบและสร้างความสัมพันธ์ในแต่ละส่วน ซึ่งในบทนี้จะเป็นการกล่าวถึงการสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะในการศึกษาดังนี้

5.1 อภิปรายผลการวิจัยและสรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปแนวคิดเรื่องของทักษะที่มีความสำคัญในการเป็นผู้ประกอบการ และแนวทางหรือรูปแบบในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ในบริบทการศึกษานอกระบบ (Non-formal education) โดยแบ่งหัวข้อในการอภิปรายออกป็นหัวข้อดังนี้

5.1.1 ประเภทของทักษะที่มีความสำคัญในการเป็นผู้ประกอบการ

5.1.2 แนวทางหรือรูปแบบการเรียนการสอนในการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการ

5.1.1 ประเภทของทักษะที่มีความสำคัญในการเป็นผู้ประกอบการ

ประเภทของทักษะที่มีความสำคัญในการเป็นผู้ประกอบการในบริบทการศึกษานอกหลักสูตร (Non-formal education) จากสำนักงานการส่งเสริมการศึกษานอกหลักสูตรและตามอัยยาศัย มองว่าต้องเป็นทักษะที่สามารถช่วยผลักดันหรือสนับสนุน ให้กิจการหรือการประกอบอาชีพที่กำลังดำเนินอยู่ เกิดความประสบความสำเร็จ มีโอกาสในการที่จะเติบโตหรือก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิด ของ Abdullah Al Mamun (2019) ที่กล่าวว่าทักษะการเป็นผู้ประกอบการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมหรือการมีความรู้ในการที่จะสร้างธุรกิจหรือดำเนินกิจการให้ประสบความสำเร็จ หรือความสามารถของการเป็นผู้ประกอบการถูกพิจารณาในด้านการประกอบกิจการ การดำเนินงานให้สำเร็จ โดยสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

1. ทักษะในการมองหาโอกาสหรือสร้างโอกาส ให้กับตนเอง (Innovative) หมายถึง การที่บุคคลมีการประยุกต์นำเอาความรู้หรือความสามารถ รวมถึงทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่มาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นอาชีพหรือประกอบกิจการในการเลี้ยงชีพให้กับตนเอง โดยความรู้ความสามารถที่นำมาใช้นั้นสร้างคุณค่าและสร้างความแตกต่างจากการประกอบอาชีพหรือการประกอบกิจการที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยทักษะดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของ Entrepreneurship skill จาก 3 ทักษะหลักในองค์ประกอบการมีทักษะในการเป็นผู้ประกอบการตามงานวิจัยในหัวข้อ Entrepreneurship skills for Growth-Orientated Business ของ Prof.Thomas M.Cooney (2012)

2. ทักษะในการตลาด (Marketing Skill) คือ ทักษะในการส่งเสริม สนับสนุน หรือ สื่อสาร คุณค่าของสินค้าและบริการให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในวงกว้าง ซึ่งถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญที่จะช่วยผลักดันสินค้าหรือผลงานที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้ จากการเรียนรู้ในหลักสูตร การศึกษานอกระบบ นำไปเผยแพร่หรือวางจำหน่ายและเป็นที่ยอมรับ ซึ่งถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญและเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการที่จะเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ ตามแนวคิดงานวิจัย ของ Prof.Thomas M.Cooney ที่กล่าวว่าทักษะทางการตลาดจัดอยู่ในหมวดหมู่ของ Management Skills Set ซึ่งเป็น องค์ประกอบของ 3 ทักษะหลัก ของทักษะที่สำคัญของผู้ประกอบการ

3. ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication Skill) ถือเป็นทักษะที่มีความจำเป็นและมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้การเป็นผู้ประกอบการ ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการสื่อสารเป็นปัจจัยหลักที่ใช้ในการดำเนินกิจการและการประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการใช้กับผู้ร่วมงาน ลูกค้า ผู้สนับสนุนทางธุรกิจ หรือ Supplier ดังนั้นการมีทักษะด้านการสื่อสารที่ดีนอกจากจะช่วยสนับสนุนให้การดำเนินกิจการหรือการประกอบอาชีพมีโอกาสประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ยังช่วยส่งเสริมให้การทำงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งตามแนวคิดงานวิจัยของ Prof. Thomas M.Cooney (2012) ในหัวข้อ Entrepreneurship skills for

Growth-Orientated Business เป็นหนึ่งทักษะในหมวดของ Technical Skills ที่จัดเป็นองค์ประกอบหลักของทักษะทั้ง 3 ด้านของการเป็นผู้ประกอบการ

ผลจากข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยในหัวข้อของทักษะที่ความจำเป็นต่อผู้ประกอบการในกลุ่มครูผู้สอนการศึกษาในบริบทการศึกษานอกสูตรพบว่า ทักษะที่ทางครูผู้สอนให้ความสำคัญก่อนข้างสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของทักษะการผู้ประกอบการที่ได้เคยมีการศึกษาจากงานบทความในหัวข้อ Entrepreneurship skills for Growth-Orientated Business ของทาง Prof.Thomas M.Cooney (2012) ที่ได้มีการนำมาใช้อ้างอิงในการท้าววิจัยครั้งนี้ เพียงแต่มุมมองจากกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล จะมีมุมมองที่เป็นส่วนย่อยหรือกลุ่มย่อย ที่เรียกว่า Sub-set จากหมวดทักษะหลักที่บทความดังกล่าวได้ให้ข้อมูลไว้ซึ่งจะแบ่งทักษะออกเป็น 3 หมวดใหญ่ๆ ดังนี้คือ

1. ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship skill) อันประกอบไปด้วยทักษะส่วนย่อยหรือกลุ่มย่อยดังนี้

1.1 การมีวินัยภายในตนเอง (Inner Discipline) การมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่หรืองานที่ได้รับมอบหมาย ให้ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้โดยสามารถจัดการได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีผู้มาคอยตรวจสอบหรือบังคับเพื่อให้ผลงานเกิดขึ้น

1.2 ความสามารถในการยอมรับและจัดการความเสี่ยง (Ability to take risk) ซึ่งการดำเนินกิจการการประธุรกิจต้องสามารถยอมรับและจัดการกับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้

1.3 การมีความคิดที่สร้างสรรค์ (Innovative) คือมีความคิดที่จะสร้างสรรค์และหาโอกาสใหม่ๆ

1.4 ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงและกำหนดทิศทาง (Change-Orientated) คือเป็นผู้ที่มีความสามารถที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

1.5 มีความพากเพียร (Pesistance) คือการที่ไม่ย่อท้อ ต่ออุปสรรคหรือความลำบากที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง

2. ทักษะในด้านเทคนิค (Technical skill) เป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยสร้างจุดแข็งหรือข้อได้เปรียบในการดำเนินกิจการหรือการประกอบอาชีพซึ่งประกอบไปด้วยทักษะในกลุ่มย่อยดังนี้

2.1 ความรู้เฉพาะด้านในอุตสาหกรรม (Operation Specific to industry) ความรู้เฉพาะด้านในแต่ละอุตสาหกรรมที่จะช่วยสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน เช่น ความรู้ในด้านการทำอาหาร ความรู้ในงานหัตถกรรม หรือความรู้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

2.2 ทักษะด้านการสื่อสาร (Coommunications) เพื่อให้สื่อความหมายและสิ่งต้องการได้ดีและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.3 ทักษะด้านการออกแบบ (Design) เพื่อใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าและ

บริการต่างๆ

2.4 การวิจัยและพัฒนา (Research and development) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสินค้าและบริการต่างๆ ให้มีคุณค่าและดีเพิ่มขึ้น

2.5 การสังเกตสภาพแวดล้อมและสิ่งรอบตัว (Environment Observation) เพื่อหาโอกาสใหม่ๆ จากสภาพแวดล้อมรอบตัวเช่น จากวัตถุดิบในชุมชนที่อยู่อาศัย

3. ทักษะในด้านการจัดการ (Management skill) มีองค์ประกอบดังนี้

3.1 ทักษะด้านการวางแผน (Planning) เพื่อกำหนดเป็นแผนในการสร้างและดำเนินกิจการหรือประกอบอาชีพ

3.2 ทักษะด้านการตัดสินใจ (Decision-making)

3.3 ทักษะการสร้างแรงจูงใจ (Motivation) เพื่อให้ผู้ร่วมงานหรือร่วมดำเนินกิจการด้วยความเชื่อมั่นและสนับสนุนในการดำเนินกิจการ

3.4 ทักษะด้านการตลาด (Marketing) เพื่อสนับสนุนให้สินค้าหรือบริการที่ได้คิดค้นขึ้นมาเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

3.5 ทักษะด้านการเงิน (Finance) เพื่อใช้ในการจัดการให้การประกอบกิจการมีรายได้ที่ต่อเนื่อง มีเงินหมุนเวียนในระบบ

3.6 ทักษะด้านการขาย (Selling) เพื่อสนับสนุนให้สินค้าหรือบริการที่คิดค้นขึ้นมาเป็นที่ต้องการและเกิดการซื้อซ้ำอย่างต่อเนื่อง (Cooney, 2012)

5.1.2 รูปแบบในการเรียนรู้ทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ

รูปแบบในการเรียนรู้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในบริบทการศึกษานอก

หลักสูตร (Non-formal education) จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยแบ่งการเรียนรู้เป็น 2 รูปแบบหลักๆคือ

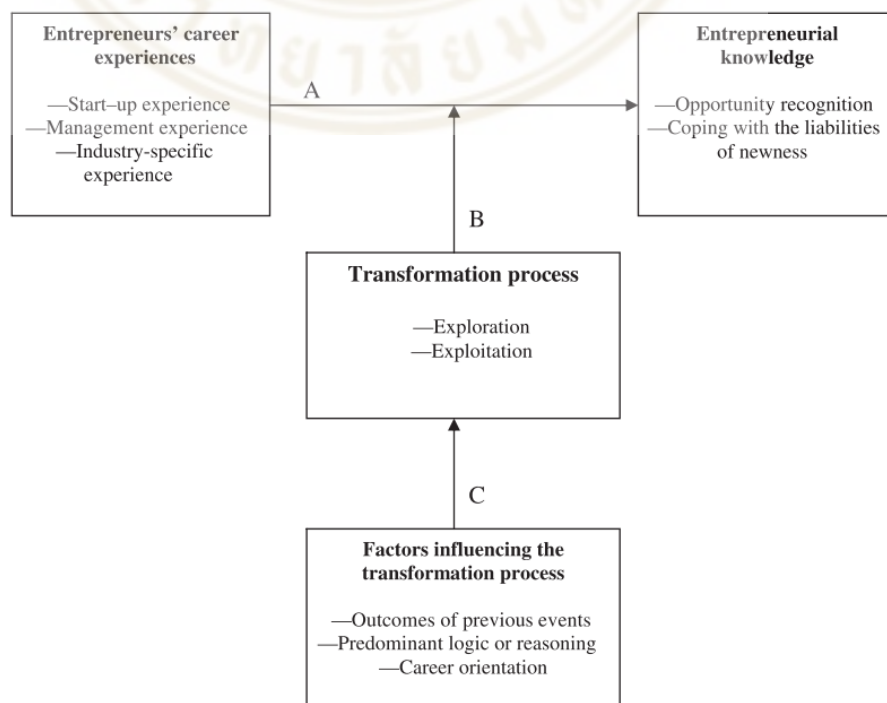
1. รูปแบบการเรียนรู้แบบเป็นทางการ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ อาศัยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านเข้ามาช่วยทำการสอนหรือจัดอบรมให้กับผู้ที่เรียนรู้ในการศึกษานอกหลักสูตรและตามอัธยาศัยโดยมีครูผู้สอนเป็นคนคอยช่วยหรือสนับสนุน เช่นจัดเตรียมสถานที่หรืออุปกรณ์ในการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้สะดวกมากยิ่งขึ้นซึ่งลักษณะการสอนจะมีทั้งรูปแบบที่มีการบรรยายในห้องเรียน รวมทั้งการสอนเชิงปฏิบัติการที่ได้เน้นให้ผู้เรียนได้ทดลองลงมือปฏิบัติ เพื่อช่วยในการเพิ่มทักษะของผู้เรียน

2. รูปแบบการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ คือการให้ผู้เรียนได้เข้าไปทดลองปฏิบัติงานจริงไม่ว่า จะเป็น การเข้าไปฝึก ทำงานในสถานประกอบการจริง หรือ การทดลองทำโครงการหรือทำสินค้าเข้าไปทดลองขายจริง โดยจะมีทั้งผู้เชี่ยวชาญที่ได้เชิญมาร่วมทั้งครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ

หรือให้ข้อเสนอแนะ ระหว่างช่วงเวลาที่ได้ทดลองปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง ซึ่งในรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวทางครูผู้สอน จะมีการคอยติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของผู้เรียนเป็นระยะ เพื่อความมีประสิทธิภาพของการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ผู้เรียนได้นำไปปฏิบัติใช้ ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าว จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์เรียนรู้โดยตรงให้กับผู้เรียนเองที่เรียกว่า (Direct Experience) ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะขึ้นกับตัวเองซึ่งสามารถนำไปประยุกต์และพัฒนาด้วยตนเองได้ในอนาคตหรือ ภายหลังจากจบหลักสูตร

ผลจากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยพบว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ในการเรียนรู้ทักษะผู้ประกอบการ ของ การศึกษานอกหลักสูตรเป็นรูปแบบการเรียนรู้ รูปแบบหนึ่งในการเรียนรู้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในการสร้างทักษะผู้ประกอบการ (Entrepreneurial learning process) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่อาศัย ประสบการณ์ เดิมของผู้เรียนเองในการที่จะเรียนรู้สร้างทักษะ ตามแนวคิดงานวิจัยของ Diamanto Politis,(2005) The Process of Entrepreneurial learning: A Conceptual Framework ที่เกิดจาก ประสบการณ์ในอาชีพด้านผู้ประกอบการของผู้เรียน (Entrepreneurs' career experiences) ความรู้ด้านผู้ประกอบการของผู้เรียน (Entrepreneurial knowledge) ซึ่งการที่จะให้ความรู้ในด้านดังกล่าวมี โอกาสที่จะประสบความสำเร็จมากขึ้นต้องเกิดจากผู้เรียนเองเป็นหลักที่จะมีกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงความรู้จากการ แสวงหาโอกาส และผลประโยชน์จากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นรวมถึงการมีปัจจัยที่สนับสนุน และผลักดัน เช่น เงินทุน แหล่งของตลาดหรือความต้องการของตลาดมาเป็นปัจจัยสนับสนุนในการสร้างให้เกิดทักษะผู้ประกอบการอย่างยั่งยืน

A conceptual framework of entrepreneurial learning as an experiential process

รูปที่ 5.1 รูปแสดงองค์ประกอบในการสร้างทักษะผู้ประกอบการ (The process of Entrepreneurial learning: Aconceptual framework) ตามแนวคิดของ Diamanto Politis (2005)

5.2 ข้อจำกัดงานวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อจำกัดในงานวิจัยและมีข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคตดังนี้

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ก่อนข้างจำกัดเพียงแค่ 8 คน ทำให้งานวิจัยอยู่ในขอบเขตที่ค่อนข้างจำกัดและยังไม่ครอบคลุมทั่วภูมิภาคของประเทศไทยมากนักในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มตัวอย่างและจำนวนกลุ่มที่ Focus Group ที่เน้นไปแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยเพื่อให้ได้ลึกถึงทักษะที่มีความต้องการในแต่ละภูมิภาคเนื่องจากบริบทและความต้องการในแต่ละภูมิภาคมีความต้องการที่แตกต่างกัน

2. งานวิจัยนี้มุ่งเน้นถึงการศึกษาทักษะ การพัฒนาทักษะและรูปแบบในการเรียนการสอนสร้างทักษะซึ่งมุ่งเน้นไปที่การเรียนการสอนเป็นหลักเพื่อเพิ่มโอกาสให้กับผู้เรียนในการศึกษานอกหลักสูตรซึ่งกลุ่มผู้เรียนในการศึกษานอกหลักสูตรเองอาจมีพื้นฐานที่แตกต่างกันค่อนข้างหลากหลายรวมถึงมีความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละบริบทดังนั้นการเน้นกลุ่มผู้เรียนที่มีบริบทใดบริบทหนึ่งหรือมีความต้องการของพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งอาจทำให้ได้รูปแบบในการเรียนรู้ของแต่ละทักษะที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนที่ให้ข้อมูลในครั้งนี้ บางกลุ่มมีประสบการณ์ในการพัฒนาทักษะและประกอบอาชีพทางธุรกิจจริงมานานตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ในขณะที่บางกลุ่มที่ให้ข้อมูลอาจจะยังมีประสบการณ์เพียงแค่ 1-2 ปี และยังไม่เคยผ่านการประกอบกิจการหรือทำธุรกิจจริงอาจจะทำให้มุมมองที่ได้มีความแตกต่างกันค่อนข้างกว้าง ในอนาคตหากต้องการได้มุมมองที่ใช้ในการปฏิบัติจริงอาจเน้นไปที่กลุ่มที่ประกอบกิจการทั้งที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จเพื่อหาปัจจัยสนับสนุนเพิ่มเติม

4. ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยได้ข้อมูลจากเฉพาะ ข้อมูลจากครูผู้สอนโดยยังขาดข้อมูลในส่วนของผู้เรียนที่เป็นผู้ต้องนำความรู้ที่ได้ จากการสอนไปประกอบวิชาชีพหรือใช้งานโดยความรู้ที่ได้ในบางมุมมองอาจจะยังไม่ตรงกับความต้องการหรือความปรารถนา ของผู้เรียนเองที่ต้องนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการเป็นผู้ประกอบการ

บรรณานุกรม

- Abdullah Al Mamun. (2019). Entrepreneurial knowledge, skills, competencies and performance. *Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 13(1), 29-48.
doi:10.1108/apjie-11-2018-0067
- Alvarez, S. A., & Busenitz, L. W. (2016). The entrepreneurship of resource-based theory. *Journal of Management*, 27(6), 755-775. doi:10.1177/014920630102700609
- Bauman, A., & Lucy, C. (2019). Enhancing entrepreneurial education: Developing competencies for success. *The International Journal of Management Education*.
doi:10.1016/j.ijme.2019.03.005
- Cooney, P. T. M. (2012). *Entrepreneurship Skills for Growth-Orientated Businesses*. Retrieved from
- Hynes, B. (1996). Entrepreneurship education and training - introducing entrepreneurship into non-business disciplines. *Journal of European Industrial Training*, 20(8), 10-17.
doi:10.1108/03090599610128836
- Johnson, D. S., Snowden, D. N., Mukhuty, D. S., Fletcher, B., & Williams, P. T. (2015). Entrepreneurship Skills: literature and policy review. *BIS RESEARCH PAPER NO. 236*.
- KRUJA, A. (2013). Entrepreneurship and Knowledge-Based Economies. *Journal for Multidimensional Education, Volume 5* (Issue 1).
- Lackéus, M. (2015). Entrepreneurship in Education what,why,when,how. *OECD*.
- Longenecker, J. G., Moore, C. W., Petty, J. W., & Palich, L. E. (2006). *Small Business Management Launching and Growing Entrepreneurial Ventures*.
- Olivier Toutain, J. B. (2012). Learning theories in entrepreneurship: new perspectives. *Academy of Management Conference, 2012*
- Pittaway, L., Huxtable-Thomas, L., & Hannon, P. (2018). Learning and Educational Programs for Entrepreneurs. In *The SAGE Handbook of Small Business and Entrepreneurship* (pp. 471-488).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Politis, D. (2005). The Process of Entrepreneurial Learning: A Conceptual Framework. *ResearchGate*. doi:10.1111/j.1540-6520.2005.00091.x
- Sergiu Rusu, F. I., Radu Cureteanu and Luiela Csorba¹. (2012). Entrepreneurship and entrepreneur: A review of literature concepts. *African Journal of Business Management*, 6(10), . doi:10.5897/AJBM11.2785
- Weerawardena, J., & Mort, G. S. (2012). Competitive Strategy in Socially Entrepreneurial Nonprofit Organizations: Innovation and Differentiation *Journal of Public Policy & Marketing Vol. 31 (1) Spring 2012, 91–101, Vol. 31 (1) Spring 2012, 91–101*
- Zeng, Z., & Honig, B. (2016). How Should Entrepreneurship Be Taught to Students with Diverse Experience? A Set of Conceptual Models of Entrepreneurship Education. In *Models of Start-up Thinking and Action: Theoretical, Empirical and Pedagogical Approaches* (pp. 237-282).
- ไชยยะ, ส., ศิริบรรณพิทักษ์, พ., & สุมตติกุล, ป. (2558). ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย. *สงขลานครินทร์ | ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, ปีที่ 21 ฉบับที่ 3, 149-171.
- กุสุมาวดี, ผ. ค. ส. (2010). เศรษฐกิจบนฐานความรู้ ฐานสำคัญของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์. *for People Quality, Vol.17 No.155*, 108,109
- จรุงเกียรติกุล, ค. ส. (2561). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The Twenty-First Century Skills). Retrieved from <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/66054/-teartedu-teartea-tearttea->
- จำปีเรือง, ส., & วัฒนาธร, อ. (2553). ความรู้ที่จำเป็นของคนยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ KNOWLEDGE NECESSARY FOR KNOWLEDGE-BASED ECONOMY PEOPLE. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, ปี ที่ 12 ฉบับที่ 1.
- ชะมารัมย์, ส. (2018). แนวปฏิบัติทางการวิเคราะห์จริยธรรมการวิจัยในขั้นตอนการดำเนินงาน วิจัยเชิงคุณภาพ. *ARU Research Journal, Vol.5, No.1*.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ดร.ทศ.ปฐพร. (2016). ทฤษฎีฐานความรู้ขององค์การ. Retrieved from
<https://www.gotoknow.org/posts/600507>
- คำมี, ด. (2557). การศึกษาตลอดชีวิต : พัฒนาสังคมไทยสู่สังคมแห่งการเรียนรู้.
- ธรรมวิสิฎ, อ. (2551). หลักการของการจัดการศึกษานอกระบบ และปรัชญาการศึกษาที่เกี่ยวกับการศึกษานอกระบบ. Retrieved from
<http://202.151.176.107:8080/public/education.do?cmd=goView&id=142>
- ธรรมวิสิฎ, อ. (2552). การศึกษานอกระบบ โรงเรียน (Non-formal Education). Retrieved from
<https://panchalee.wordpress.com/2009/05/17/non-formaleducation/>
- นิรุษา ศิริวิสิฎ. (2560). ผลกระทบของความสามารถขององค์กรต่อความมีนวัตกรรมผลิตภัณฑ์: บทบาทของความได้เปรียบจากทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ ของอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, ปีที่ 37(1) : 69-92, 2560.
- สุวรรณ, ผ. น. ค. ส. (2554). การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ.
- อะทะวงษา, ส. (2556). คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ และลักษณะของสถานประกอบการ ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมของประเทศไทย.

ภาคผนวก

แบบเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมจาก คจ.วปส.

IPSR-IRB Submission Form

กรอกข้อมูลในแบบฟอร์มนี้ให้ครบถ้วนสมบูรณ์

All submissions require complete information as requested in this form.

1. ชื่อโครงการวิจัย(ภาษาไทย): การศึกษาทักษะที่สำคัญ สำหรับวิธีการเรียน การสอนในการสร้างทักษะเป็น
ผู้ประกอบการ ในกลุ่มครูผู้สอนการศึกษานอกโรงเรียน

Project's Title (English): A Study of the Entrepreneur Professional Skill Learning in the non-school Education
Context of Thailand

2. ชื่อนักวิจัยหลัก(ภาษาไทย) : นายสุตฉกาจ สุดแก้ว

Principal Investigator (English): MR. SUDCHAKAD SUDKEAW

หมายเลขโทรศัพท์(Telephone number): 086-586-9530

e-mail address: sudchakad@gmail.com

สถานภาพ(Work Status)

- อาจารย์/นักวิจัย (Faculty/Researcher) สังกัด
(Affiliation) _____
- นักศึกษา (Student)ระดับ (Degree) ป.โท(Master) ( ) ป.เอก(Ph.D.)
หลักสูตร(Program): ภาวะผู้ประกอบการและนวัตกรรม
สังกัด(Affiliation): วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
- บุคลากรอื่น ๆ (Other staff) ระบุตำแหน่งและสังกัด (Specify position and affiliation)
_____

3. แหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย (Funding Status)

- ได้รับทุนแล้ว (ระบุแหล่งทุน) Currently funded (Specify source of funding)
_____

จำนวนเงินทุนที่ได้รับ (The amount of funding) _____

- อยู่ระหว่างการขอทุน (Project being applied for funding)

ระบุแหล่งทุน (Specify source of funding) _____

**เมื่อได้รับทุนแล้วขอให้ผู้วิจัยแจ้งกับคณะกรรมการฯ ทราบ และจ่ายค่าธรรมเนียมให้

**ครบตามอัตราที่กำหนด (When the project is funded, please pay the rest of fee according to
specified rate)**

- ไม่ได้รับทุน (No funding obtained or applied for)

4. หลักการและเหตุผลที่ต้องทำวิจัย(Research Rationale)

ปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี โดยเฉพาะการเปิดเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนไทยไม่มากนัก น้อย การเปลี่ยนแปลงในระดับมหภาคที่เกิดขึ้นย่อมเป็นไปตามกลไกของระบบเศรษฐกิจ จึงทำให้การพัฒนา ระบบเศรษฐกิจในระดับชุมชนทั้งในด้านการสร้างงานสร้างอาชีพ และสร้าง โอกาสให้แก่ผู้ประกอบการราย ย่อยในระดับชุมชน ทำให้มีความจำเป็นต้องปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมใหม่ๆที่มีการ แข่งขันมากยิ่งขึ้น สำหรับประเทศไทย กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกมีผลทำให้คนไทยและ สังคมไทย ต้องปรับตัวให้ทันกับสภาวะการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้านตามบริบท ของโลก ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้คนเผชิญการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือ คุณภาพของการ พัฒนาทักษะ และ จัดการเรียนการสอน เพื่อให้มีทักษะในการประกอบอาชีพ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพเนื่องจาก คนถือว่าเป็น ทรัพยากรสำคัญที่สุดในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในโลกสมัยใหม่ ดังนั้นสิ่งแรกที่ต้องรีบเร่งให้เกิดขึ้นใน ประเทศไทยคือ การพัฒนาคนให้มีศักยภาพในระดับสากล เพื่อร่วมกันพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าและเทียบเท่า อารยประเทศได้ ผ่านการสร้างทักษะในการสร้างผู้ประกอบการ

5. วัตถุประสงค์ของการวิจัย(Research objective)

1. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบ การเรียน การสอนที่มีความสำคัญในการฝึกทักษะการเป็นผู้ประกอบการ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุน ให้การ เรียนการสอนในการฝึกทักษะ การเป็น ผู้ประกอบการให้ประสบความสำเร็จ
3. เพื่อศึกษาหาทักษะที่มีความสำคัญมากที่สุด ที่ส่งผลต่อการฝึกเป็นผู้ประกอบการ

6. ระเบียบวิธีวิจัย(Methodology)

6.1. ชนิดของโครงการวิจัย(สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) Type of research (Multiple answers possible)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

Primary data

ระยะเวลาเก็บข้อมูล (ปี/เดือน) Duration of data collection (Year/Month)

ตั้งแต่(From) _____ ถึง (To) _____

Secondary data (specify the project title employed)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

ระยะเวลาเก็บข้อมูล (ปี/เดือน) Duration of data collection (Year/Month)

ตั้งแต่(From) กันยายน 2562 ถึง (To) ตุลาคม 2562

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research)

การวิจัยเอกสาร (Documentary research)

อื่น ๆ (ระบุ)Others(specify) _____

6.2. ประชากรที่ศึกษา(Study population) : งานวิจัยชิ้นนี้ใช้เครื่องมือหลักคือการสัมภาษณ์ผ่านการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 ตัวอย่างประกอบด้วยครูผู้ทำการสอนในหลักสูตร การศึกษานอกระบบ (กศน)

6.3. พื้นที่ศึกษา (ระบุ) Study site (specify) : วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

7. ระยะเวลาของโครงการนี้(ปี/เดือน)Duration of the project(Year/Month)

ตั้งแต่(From) พฤษภาคม 2562 ถึง (To) กันยายน 2562

8. โปรดระบุนโยบายในการรักษาความลับของข้อมูล

(Please specify methods your study will apply to keep data confidential)

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จะถูกเก็บรักษาไว้ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะ อีกทั้งการวิเคราะห์และสรุปผลเป็นแบบส่วนรวม ไม่สามารถอ้างอิงผลงานวิจัยไปถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้

9. เอกสารที่ส่งให้ คจว.วปส เพื่อพิจารณา(List of documents submitted to IPSR-IRB for reviewing)

- โครงร่างวิจัย (Research proposal) *
- เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย Participant information sheet
- เอกสารแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย Informed consent document
- เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล (เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แนวทางการสัมภาษณ์หรือ

สังเกต)

Research tools (i.e. questionnaire, interview / observation guideline)

- เอกสารแสดงการได้รับอนุญาตให้ใช้ข้อมูลจากเจ้าของข้อมูล(ถ้าใช้ข้อมูลทุติยภูมิ)

Letter of permission to use the data (if secondary data is used)

- หลักฐานการโอนเงินค่าธรรมเนียมการพิจารณา (Transaction record of payment for review) *
- ใบรับรองการผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในคน (Certificate Training in Human Research

Ethics)

- เอกสารอื่น ๆ (ระบุ)Others(specify): ประวัติผู้วิจัย และประวัติอาจารย์ที่ปรึกษา

*เอกสารที่จำเป็นต้องยื่นสำหรับทุกโครงการ (Required documents for all submissions)

เอกสารทั้งหมดต้องเสนอผ่าน E-mail addresses ถึงเจ้าหน้าที่ประจำคณะกรรมการ: pripsrrib@mahidol.ac.th

All documents must be directly sent to IPSR-IRB's staffs:pripsrrib@mahidol.ac.th

การรับพิจารณาโครงการ: เอกสารทั้งหมดต้องส่งมาถึงเจ้าหน้าที่(โดยผ่าน email) อย่างช้า 2 สัปดาห์ก่อนวันพิจารณาโครงการในแต่ละเดือน

To be considered for the research project: All documents must be submitted (via email) 2 weeks prior to the meeting each month

ลงชื่อ (Signature).....หัวหน้าโครงการวิจัย (Principal Investigator)

วัน/เดือน/ปี (D/M/Y)...../...../.....

เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
(Participant Information Sheet)

ในเอกสารนี้อาจมีข้อมูลที่ท่านอ่านแล้วยังไม่เข้าใจ โปรดสอบถามหัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้แทนให้ช่วยอธิบายจนกว่าจะเข้าใจดี ท่านจะได้รับเอกสารนี้ 1 ฉบับ นำกลับไปอ่านที่บ้านเพื่อปรึกษาหารือกับญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท แพทย์ประจำตัวของท่าน หรือผู้อื่นที่ท่านต้องการปรึกษา เพื่อช่วยในการตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย

โครงการเรื่อง: การศึกษาทักษะที่สำคัญ สำหรับวิธีการเรียน การสอนในการ สร้างทักษะเป็นผู้ประกอบการ ใน กลุ่มครูผู้สอนการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้วิจัย:

นาย สุดฉกาจ สุดแก้ว

สถานที่ทำงาน และที่อยู่: 499/174 ม.12 ต.ป่าแดด อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ 50100

เบอร์โทรศัพท์: 086-586-9530

Email: sudchakad@gmail.com

ผู้ให้ทุน: -ไม่มี-

วัตถุประสงค์โครงการวิจัย:

1. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบ การเรียน การสอนที่มีความสำคัญในการฝึกทักษะการเป็นผู้ประกอบการ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุน ให้การ เรียนการสอนในการฝึกทักษะ การเป็น

ผู้ประกอบการให้ประสบความสำเร็จ

3. เพื่อศึกษาหาทักษะที่มีความสำคัญมากที่สุด ที่ส่งผลต่อการฝึกเป็นผู้ประกอบการ

ประโยชน์ที่ท่าน/ชุมชนจะได้รับ:

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัยคือ การใช้แนวทางของการเรียนการสอนทักษะ ของ

ผู้ประกอบการ ในการช่วยพัฒนาทักษะ โดยเฉพาะกลุ่มการศึกษานอกระบบ เพื่อนำแนวทาง การเรียนการสอนและ การฝึกทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ไปช่วยพัฒนาทักษะ ในการสร้างอาชีพและประกอบกิจการ

ท่านได้รับเชิญให้เข้าร่วมการวิจัยนี้เพราะท่านเป็นหนึ่งในตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระบบนิเวศน์ของการพัฒนาธุรกิจนวัตกรรมโดยการศึกษานี้จะเชิญกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้ประกอบการธุรกิจนวัตกรรม, หน่วยงานรัฐบาลและ มหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่สนับสนุนธุรกิจนวัตกรรม เพื่อหารือถึงบทบาทของ ภาครัฐบาลที่มีต่อการพัฒนาธุรกิจนวัตกรรม โดยใช้ระยะเวลาที่ใช้ในเข้าร่วมการวิจัยต่อกลุ่มประมาณ 120-180 นาที

หากท่านตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยแล้ว ท่านจะถูกสัมภาษณ์ด้วยวิธี: การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีการการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผ่านการเก็บข้อมูล โดยเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องบันทึกเสียงและการจดบันทึก และนำข้อมูลที่ได้ออกมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพมากที่สุด

ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อเข้าร่วมการวิจัยคือ:-ไม่มี-

หากท่านไม่เข้าร่วมในการวิจัยนี้ก็จะไม่มีผลกระทบต่อหน้าที่การทำงาน การเรียน หรือการเข้าถึงบริการใด ๆ ท่านมีอิสระเต็มที่ในการตัดสินใจว่าจะให้ความร่วมมือหรือไม่

หากเกิดผลข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์จากการวิจัย เรายินดีตอบคำถามหรือข้อสงสัยของท่านทุกข้อ

หากท่านมีข้อคิดเห็น ข้อข้องใจหรือคำถามเกี่ยวกับการวิจัยนี้ ท่านสามารถติดต่อกับนักวิจัย ตามที่อยู่ที่อยู่ให้ไว้ด้านล่าง

ค่าตอบแทนที่จะได้รับ: -ไม่มี-

ค่าใช้จ่ายที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยจะต้องรับผิดชอบเอง: -ไม่มี-

หากมีข้อมูลเพิ่มเติมทั้งด้านประโยชน์และโทษที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแจ้งให้ทราบโดยรวดเร็ว ไม่ปิดบัง

ข้อมูลส่วนตัวของผู้เข้าร่วมการวิจัยจะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยเป็นข้อมูลส่วนรวม ข้อมูลของผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นรายบุคคลอาจมีคณะบุคคลบางกลุ่มเข้ามาตรวจสอบได้ เช่น ผู้ให้ทุนวิจัย สถาบัน องค์การของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบ หรือคณะกรรมการจริยธรรมฯ เป็นต้น

ผู้เข้าร่วมการวิจัยมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากโครงการวิจัยเมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมการวิจัยหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อหน้าที่การทำงาน การเรียน หรือการเข้าถึงบริการที่สมควรจะได้รับแต่ประการใด

โครงการวิจัยนี้ได้รับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งมีสำนักงานอยู่ที่ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลถนนพหลโยธินสาย 4 ตำบลศาลายาอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170 โทรศัพท์ 02-441-0201-4 โทรสาร 02-441-9333 หากท่านได้รับการปฏิบัติไม่ตรงตามที่ระบุไว้ ท่านสามารถติดต่อกับประธานคณะกรรมการฯ หรือผู้แทนได้ตามสถานที่และหมายเลขโทรศัพท์ข้างต้น

ลงชื่อ.....ผู้วิจัย

(.....)

วันที่.....

หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยได้รับการบอกกล่าวและเต็มใจ

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

ข้าพเจ้า..... อายุ.....ปี อาศัยอยู่

บ้านเลขที่.....

ถนน..... ตำบล.....

อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์

.....

ขอแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วม โครงการวิจัย เรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะ ปัจจัยความสำเร็จ และอุปสรรคของรูปแบบกลยุทธ์แพลตฟอร์มการแบ่งปันเชิงเศรษฐกิจ (Sharing Economy Platform) ในมิติของการสนับสนุนระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจนวัตกรรมที่มีผู้ประกอบการเริ่มต้นใหม่ในประเทศไทย”

โดยข้าพเจ้าได้รับทราบรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาและจุดมุ่งหมายในการทำวิจัย รายละเอียดต่าง ๆ ในแบบสอบถาม ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของการวิจัย และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมการวิจัย รวมทั้งแนวทางป้องกันและแก้ไข และของตอบแทนที่จะได้รับ โดยได้อ่านข้อความที่มีรายละเอียดอยู่ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัยโดยตลอด อีกทั้งยังได้รับคำอธิบายและตอบข้อสงสัยจากหัวหน้าโครงการวิจัยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ข้าพเจ้าได้ทราบถึงสิทธิและข้อมูลเพิ่มเติมทั้งทางด้านประโยชน์และโทษจากการเข้าร่วมการวิจัย และสามารถถอนตัวหรืองดเข้าร่วมการวิจัยได้ทุกเมื่อ โดยจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อข้าพเจ้าในอนาคต

ข้าพเจ้ายินยอมให้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ข้าพเจ้า แต่จะไม่เผยแพร่ต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล โดยจะนำเสนอเป็นข้อมูลโดยรวมจากการวิจัยเท่านั้น

ข้าพเจ้าเข้าใจข้อความในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และหนังสือแสดงเจตนายินยอมนี้โดยตลอดแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้

ลงชื่อ.....ผู้เข้าร่วมการวิจัย/ผู้ให้ข้อมูล/ผู้แทนโดยชอบธรรม

(.....)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม

เพื่อการวิจัย เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะ ปัจจัยความสำเร็จ และอุปสรรคของรูปแบบกลยุทธ์แพลตฟอร์มการแบ่งปันเชิงเศรษฐกิจ (Sharing Economy Platform) ในมิติของการสนับสนุนระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจนวัตกรรมที่มีผู้ประกอบการเริ่มต้นใหม่ในประเทศไทย

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีจุดประสงค์ของงานวิจัยดังนี้

4. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบ การเรียน การสอนที่มีความสำคัญในการฝึกทักษะการเป็นผู้ประกอบการ

5. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุน ให้การ เรียนการสอนในการฝึกทักษะการเป็นผู้ประกอบการให้ประสบความสำเร็จ

6. เพื่อศึกษาหาทักษะที่มีความสำคัญมากที่สุด ที่ส่งผลต่อการฝึกเป็นผู้ประกอบการ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ให้การสัมภาษณ์ทุกท่านที่ได้สละเวลาในการสัมภาษณ์และตอบคำถามจนครบทุกข้อ ผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลและความเห็นของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับอย่างเคร่งครัด ผลวิจัยที่ได้จากการศึกษาจะถูกนำมาใช้เชิงวิชาการเท่านั้น

นิยามคำศัพท์

ความหมายของผู้ประกอบการ (Entrepreneurs) หมายถึง บุคคลที่ยอมรับความเสี่ยงตั้งองค์กรธุรกิจขึ้นมาเพื่อหวังจะได้ผลกำไร ซึ่งในความหมายดังกล่าวนี้จะเน้นที่ตัวบุคคลที่เป็นผู้ดำเนินกิจการเป็นหลักแต่แตกต่างกันในความหมาย ประเด็นของบทบาท หน้าที่หรือลักษณะของเนื้องานที่เกี่ยวข้องกันอยู่

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาทักษะผู้ประกอบการ(กรุณาตอบคำถามต่อไปนี้ด้วยการอธิบาย)

8. คิดว่าผู้ที่ได้เข้ารับการศึกษ ในหลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ในปัจจุบันนี้ ได้รับความรู้ที่เพียงพอและเหมาะสมในการที่จะนำความรู้ ที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตหรือประกอบอาชีพ ได้มากหรือน้อยเพียงใด (มีผลต่อการช่วยในการหางานหรือช่วยในการประกอบอาชีพ ของผู้ที่ผ่านหลักสูตรนี้มากหรือน้อยเพียงใด)

9. ความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ในปัจจุบัน สามารถเป็นพื้นฐานในการต่อยอดหรือพัฒนาทักษะให้กับผู้ที่ได้เข้าเรียนในหลักสูตรดังกล่าว ได้เหมาะสมเพียงพอ หรือไม่
10. ท่านคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ในปัจจุบันนี้ เช่น รูปแบบการสอน วิธีการสอนช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาความรู้ที่เรียน ได้ดีเพียงพอและเหมาะสม แล้วหรือไม่
11. ท่านคิดว่าควรมีการปรับปรุง รูปแบบและ วิธีการเรียนรู้ ในหลักสูตร การศึกษานอกโรงเรียน ปัจจุบัน นี้ในส่วนไหนบ้าง และควรปรับปรุงอย่างไร
12. คิดว่ามีสิ่งใด หรือวิธีการใดที่จะช่วยสนับสนุน หรือเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในเนื้อหา วิชาที่เรียน ได้ดีมากยิ่งขึ้น
13. ท่านคิดว่าจะสามารถพัฒนารูปแบบ การเรียน การสอนในหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนา ชุมชนและสังคม โดยรอบอย่างไรได้บ้าง
14. ท่านคิดว่ามีสิ่งใด หรือวิธีการใด ที่จะช่วยสนับสนุน หรือเป็นแรงจูงใจให้ผู้สำเร็จ การศึกษา นอกโรงเรียน อยากเกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนาตนเองตลอดเวลา ถึงแม้ว่าจะจบหลักสูตรและผ่านการศึกษานอกโรงเรียน ไปแล้ว

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์
วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

IPSR-Institutional Review Board (IPSR-IRB)

Established 1985

COA. No. 2019/08-288

Certificate of Ethical Approval

Title of Project: *A Study of the Entrepreneur Professional Skill Learning of the Office of Non-formal Education and Informal Education in the Non-formal Context of Thailand*

Duration of Project: *3 months (September - November 2019)*

Principal Investigator (PI): *Mr. Sudchakad Sudkeaw*

PI's Institutional Affiliation: *College of Management, Mahidol University*

Approval includes:

- 1) *Submission form*
- 2) *Research proposal*
- 3) *Focus group discussion guideline*
- 4) *Participant information sheet*
- 5) *Informed consent document*

IPSR-Institutional Review Board (IPSR-IRB) met on 29th August 2019 and decided to issue the COA to the above project.

Signature

(Professor Emeritus Pramote Prasartkul)
Chairman, IPSR-IRB

Valid from September 26, 2019 to September 25, 2020

Remarks

- 1) Upon the completion of this project, the PI should inform the IPSR-IRB of such progress.
- 2) The PI is obliged to notify any modification of the research project to the IPSR-IRB.
- 3) For verifying this document, please use QR code above.

IORG Number: IORG0002101; FWA Number: FWA00002882; IRB Number: IRB0001007

Office of the IPSR-IRB, Institute for Population and Social Research, Mahidol University, Phuttamonthon 4 Rd., Salaya, Phuttamonthon district, Nakhon Pathom 73170. Tel (662)441-0201-4 ext. 223

COLLABORATIVE INSTITUTIONAL TRAINING INITIATIVE (CITI PROGRAM)

COMPLETION REPORT - PART 1 OF 2 COURSEWORK REQUIREMENTS*

NOTE: Scores on this [Requirements Report](#) reflect quiz completions at the time all requirements for the course were met. See list below for details. See separate Transcript Report for more recent quiz scores, including those on optional (supplemental) course elements.

- **Name:** Sudchakad Sudkeaw (ID: 8146711)
- **Institution Affiliation:** Mahidol University (ID: 3292)
- **Institution Email:** sudchakad.sud@mahidol.ac.th
- **Institution Unit:** Entrepreneurship and Innovation management /mahidol college of management
- **Phone:** +66865869530

- **Curriculum Group:** Social and Behavioral Responsible Conduct of Research
- **Course Learner Group:** Same as Curriculum Group
- **Stage:** Stage 1 - RCR
- **Description:** This course is for investigators, staff and students with an interest or focus in Social and Behavioral research. This course contains text, embedded case studies AND quizzes.

- **Record ID:** 31785362
- **Completion Date:** 29-May-2019
- **Expiration Date:** 28-May-2022
- **Minimum Passing:** 80
- **Reported Score*:** 83

REQUIRED AND ELECTIVE MODULES ONLY	DATE COMPLETED	SCORE
Authorship (RCR-Basic) (ID: 16597)	29-May-2019	4/5 (80%)
Collaborative Research (RCR-Basic) (ID: 16598)	29-May-2019	4/5 (80%)
Conflicts of Interest (RCR-Basic) (ID: 16599)	29-May-2019	4/5 (80%)
Data Management (RCR-Basic) (ID: 16600)	29-May-2019	4/5 (80%)
Mentoring (RCR-Basic) (ID: 16602)	29-May-2019	4/5 (80%)
Peer Review (RCR-Basic) (ID: 16603)	29-May-2019	4/5 (80%)
Research Misconduct (RCR-Basic) (ID: 16604)	29-May-2019	4/5 (80%)
Research Involving Human Subjects (RCR-Basic) (ID: 13586)	29-May-2019	5/5 (100%)

For this Report to be valid, the learner identified above must have had a valid affiliation with the CITI Program subscribing institution identified above or have been a paid Independent Learner.

Verify at: www.citiprogram.org/verify/?k5d816c24-0a12-4da7-8872-5411a1a7ac49-31785362

Collaborative Institutional Training Initiative (CITI Program)

Email: support@citiprogram.org

Phone: 888-529-5929

Web: <https://www.citiprogram.org>

Collaborative Institutional
Training Initiative

COLLABORATIVE INSTITUTIONAL TRAINING INITIATIVE (CITI PROGRAM)

COMPLETION REPORT - PART 2 OF 2 COURSEWORK TRANSCRIPT**

** NOTE: Scores on this Transcript Report reflect the most current quiz completions, including quizzes on optional (supplemental) elements of the course. See list below for details. See separate Requirements Report for the reported scores at the time all requirements for the course were met.

- **Name:** Sudchakad Sudkeaw (ID: 8146711)
- **Institution Affiliation:** Mahidol University (ID: 3292)
- **Institution Email:** sudchakad.sud@mahidol.ac.th
- **Institution Unit:** Entrepreneurship and Innovation management /mahidol college of management
- **Phone:** +66865869530

- **Curriculum Group:** Social and Behavioral Responsible Conduct of Research
- **Course Learner Group:** Same as Curriculum Group
- **Stage:** Stage 1 - RCR
- **Description:** This course is for investigators, staff and students with an interest or focus in Social and Behavioral research. This course contains text, embedded case studies AND quizzes.

- **Record ID:** 31785362
- **Report Date:** 29-May-2019
- **Current Score**:** 83

REQUIRED, ELECTIVE, AND SUPPLEMENTAL MODULES	MOST RECENT	SCORE
Research Involving Human Subjects (RCR-Basic) (ID: 13566)	29-May-2019	5/5 (100%)
Authorship (RCR-Basic) (ID: 16597)	29-May-2019	4/5 (80%)
Collaborative Research (RCR-Basic) (ID: 16598)	29-May-2019	4/5 (80%)
Conflicts of Interest (RCR-Basic) (ID: 16599)	29-May-2019	4/5 (80%)
Data Management (RCR-Basic) (ID: 16600)	29-May-2019	4/5 (80%)
Mentoring (RCR-Basic) (ID: 16602)	29-May-2019	4/5 (80%)
Peer Review (RCR-Basic) (ID: 16603)	29-May-2019	4/5 (80%)
Research Misconduct (RCR-Basic) (ID: 16604)	29-May-2019	4/5 (80%)

For this Report to be valid, the learner identified above must have had a valid affiliation with the CITI Program subscribing institution identified above or have been a paid Independent Learner.

Verify at: www.citiprogram.org/verify?k5d816c24-0a12-4da7-8672-5411a1a7ac49-31785362

Collaborative Institutional Training Initiative (CITI Program)
 Email: support@citiprogram.org
 Phone: 888-529-5929
 Web: <https://www.citiprogram.org>

Collaborative Institutional
Training Initiative